

2021

Inventarisatie ondersteunings-structuur van schooltuinen in Nederland

Annerie H.M. Rutenfrans en
Lianne van der Kruk

Inventarisatie ondersteunings-structuur van schooltuinen in Nederland

Drs. Annerie H.M. Rutenfrans en drs. Lianne van der Kruk

Juni 2021

Adviesbureau Beleef & Weet
en Allura Vision Growers

In opdracht van de Alliantie Schooltuinen in oprichting en mogelijk gemaakt
door Jong Leren Eten (Ministerie LNV), Simon Groot (EWS)
en Rob Baan (Koppert Cress)

BELEEF ADVIESBUREAU
& WEET DUURZAAMHEIDS
EDUCATIE

Colofon

Titel: Inventarisatie ondersteunings-structuur van
schooltuinen in Nederland

Auteurs: Drs. Annerie H.M. Rutenfrans en drs. Lianne van der
Kruk

In opdracht van: De Alliantie Schooltuinen in oprichting

Mogelijk gemaakt door: Jong Leren Eten (JLE) en Simon Groot en Rob Baan

Foto's: Annerie Rutenfrans

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	5
2. Doel	5
3. Onderzoeksvragen	5
4. Werkwijze	5
5. Resultaten	6
5.1 Respondenten	6
5.2 Organisatie van schooltuinieren in Nederland	6
5.2.1 Achtergrond respondenten.....	6
5.2.2 Ligging en grootte schooltuinen.....	7
5.3 De manieren waarop organisaties scholen ondersteunen met schooltuinieren	8
5.4 Middelen waarmee organisaties scholen ondersteunen met schooltuinieren	9
5.4.1 Financiering	9
5.4.2 Middelen	10
5.4.3 Beschikbaar gestelde middelen	11
5.4.4 Ondersteuning door school(netwerk)	11
5.5 Behoeftes organisaties bij ondersteuning schooltuinieren en attitude t.a.v. schooltuinen	12
5.5.1 Voorwaarden	12
5.5.2 Motivatie	12
5.5.3 Verbeteren ondersteuning.....	13
5.6 Factoren die invloed (gehad) hebben op schooltuinieren	14
5.6.1 Bedreigingen schooltuinieren	14
5.6.2 Subsidie	14
5.6.3 Behoeftes aan schooltuinen	15
6. Discussie	16
7. Conclusies	16
8. Aanbevelingen	17
9. Dankwoord	17
10. Referenties	17
11. Bijlagen: Tabellen en grafieken	18

1. Aanleiding

De Alliantie Schooltuinen in oprichting is een initiatief van Simon Groot (EWS) en Rob Baan (Koppert Cress) (waarvoor Lianne van der Kruk van Allura Vision Growers de honneurs waarneemt), Adviesbureau Beleef & Weet, IVN Natuureducatie en Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling (GDO). Deze Alliantie i.o. heeft via IVN DUO Onderwijsonderzoek & Advies onderzoek laten verrichten naar de behoefte van basisscholen voor het organiseren en lesgeven op een schooltuin. Omdat de ondersteuningsstructuur bij een schooltuin een belangrijke voorwaarde is voor het welslagen van een schooltuin, ook op de lange termijn, is het van belang om dit in kaart te brengen. Ook wilden we een beeld krijgen van het aantal schooltuinen in Nederland en de manier waarop organisaties op dit moment het schooltuinieren in Nederland ondersteunen. Middels een enquête via een nieuwsbrief of direct via een mail naar betrokkenen, probeerden we in de vorm van een nulmeting, antwoord te krijgen op een aantal onderzoeksvragen.

2. Doel

Beeld krijgen van de manier waarop schooltuinen in Nederland anno 2021 georganiseerd zijn en ondersteund worden.

3. Onderzoeksvragen

1. Op welke manieren ondersteunen organisaties scholen met het schooltuinieren?
2. Welke middelen en mogelijkheden hebben organisaties om scholen te ondersteunen bij het schooltuinieren?
3. Welke behoeftes hebben organisaties om scholen (nog beter) te ondersteunen bij het schooltuinieren?
4. Welke factoren hebben de laatste jaren invloed (gehad) op schooltuinieren?

4. Werkwijze

Bij de start van dit onderzoek waren de resultaten van het DUO-onderzoek bij scholen/onderwijzers nog niet bekend. Wel is bij het opstellen van de onderzoeksvragen rekening gehouden met dat onderzoek.

De onderzoeksvragen zijn opgesteld door de Alliantie Schooltuinen in oprichting in samenwerking met Ellen Leussink van het programmabureau JLE. Daarbij zijn deelvragen geformuleerd en in de online enquête-vorm Survey Monkey gezet. Het onderzoek is via een nieuwsbrief naar de leden van GDO gegaan. IVN en AVVN hebben hun achterban de enquête gemaïld. Adviesbureau Beleef & Weet heeft naast haar eigen netwerk, gebruik gemaakt van contactgegevens die bekend waren door het onderzoek van Marianne van Lier en Willy Leufgen 'Jong leren moestuinieren; kindermoestuinen in Nederland, verleden, heden en toekomst' in 2018. Er zijn in totaal 40 vragen gesteld. Het aantal respondenten was 114.

5. Resultaten

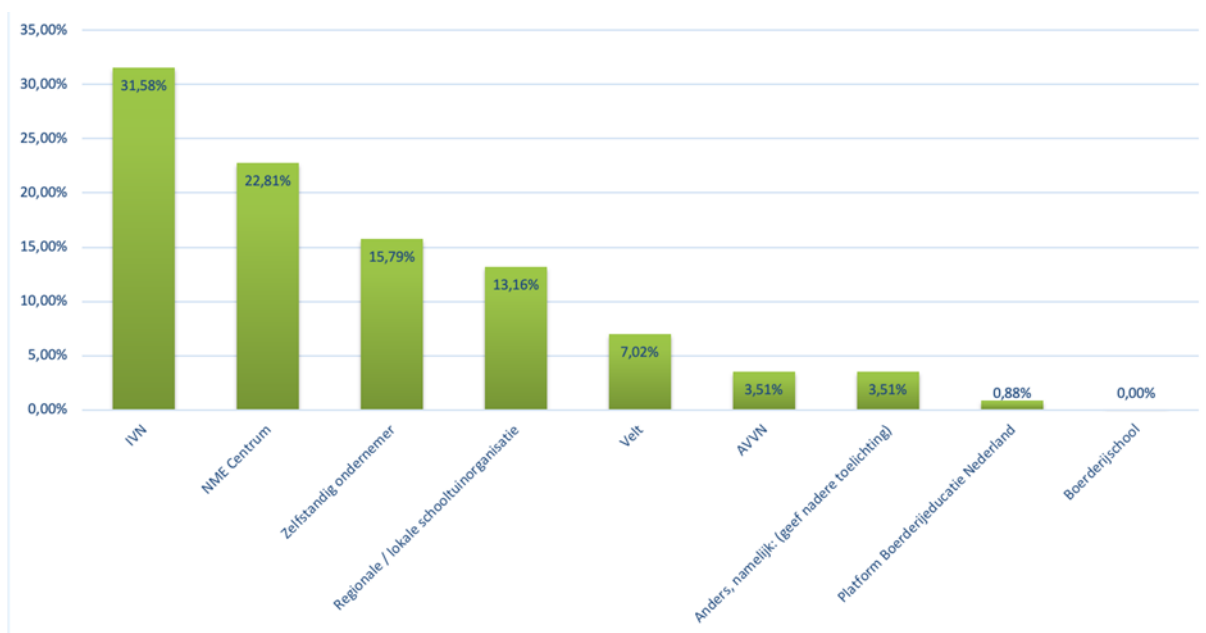
5.1 Respondenten

Niet alle vragen zijn beantwoord door alle respondenten. Vraag 1 en 2 zijn beantwoord door 114 personen (100%), vraag 3 en 4 door 92 personen (81%) en vraag 5 t/m 40 door 8 tot 62 personen (7% tot 54%). In de beschrijving van de onderzoeksresultaten in dit hoofdstuk wordt de 'n', het aantal respondenten dat de vraag beantwoordde, steeds genoemd. Het is onduidelijk waarom bepaalde vragen niet door iedereen beantwoord zijn. We kunnen aan de resultaten geen algemene conclusies verbinden maar beschouwen de resultaten als indicatief. Van alle respondenten hebben 50 personen hun contactgegevens achter gelaten.

5.2 Organisatie van schooltuinieren in Nederland

5.2.1 Achtergrond respondenten

De meeste respondenten zijn afkomstig van IVN (32%), NME-centra (23%), zelfstandig ondernemers (16%) en regionale of lokale schooltuinorganisaties (15%). Daarnaast waren er ook mensen van Velt, AVVN, Stichting Boerderijeducatie en anderen (figuur 1).

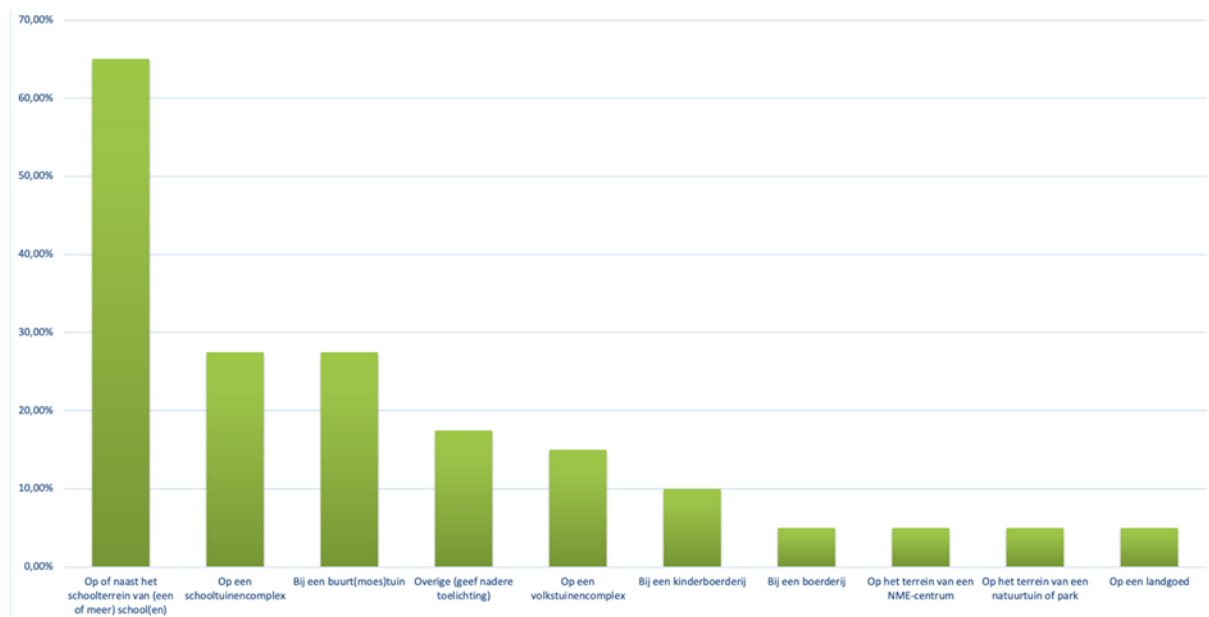

Figuur 1. Achtergrond respondenten (n=114).

Iets minder dan de helft van de respondenten komt uit Midden-Nederland (44%), ongeveer een derde uit Zuid-Nederland (30%) en bijna een kwart uit Noord-Nederland (23%) (n=57).

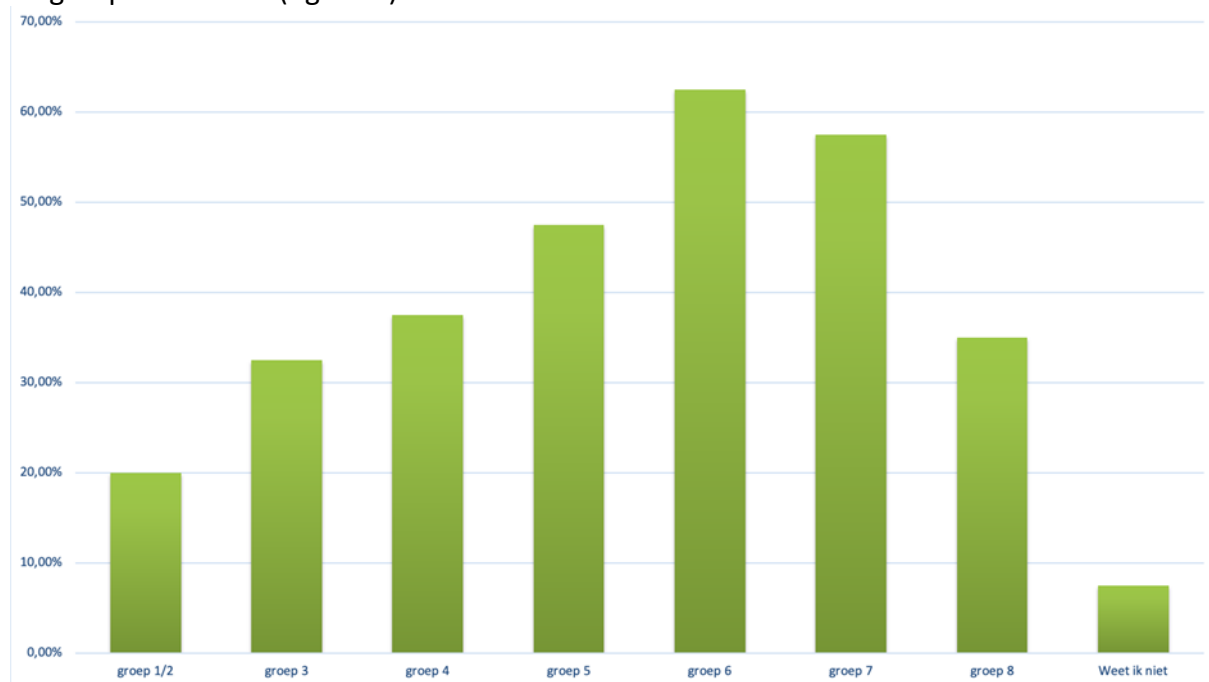
5.2.2 Ligging en grootte schooltuinen

De meeste schooltuinen zijn gesitueerd of naast het schoolterrein van (een of meer) scholen (65%), op een schooltuinencomplex (28%) en bij een buurt(moes)tuin (28%) (figuur 2).

Figuur 2. Ligging schooltuinen (n=40).

Groep 6 maakt het meeste gebruik van de schooltuin (63%). Daarna komt groep 7 met 58% en groep 5 met 48% (figuur 3).

Figuur 3. Gebruik schooltuinen door de verschillende groepen (n=40).

De meeste scholen tuinieren in één moestuin voor de hele klas/school (30%), individuele tuintjes (28%) of groepstuintjes (twee tot vier kinderen) (20%) (n=40).

Per kind is gemiddeld een oppervlak van gemiddeld 2,6 m² beschikbaar (n=39).

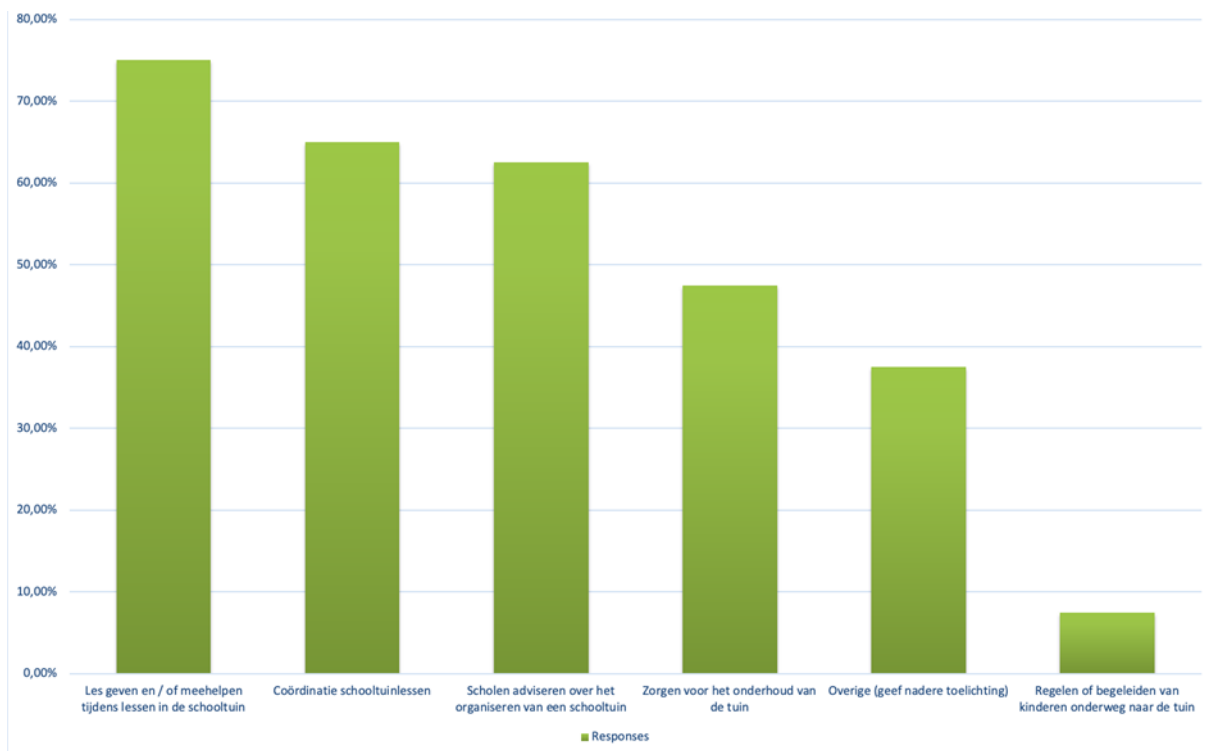
Gemiddeld gaan de kinderen 15 keer naar de schooltuin (variërend tussen 1 en 25 keer, maar meestal 10 en 20 keer) (n=38).

Leerlingen brengen gemiddeld 1,4 uur per keer door op de schooltuin (n=38).

5.3 De manieren waarop organisaties scholen ondersteunen met schooltuinieren

Van de organisaties gaf 68% aan dat ze betrokken zijn bij de schooltuinen in hun werkgebied. Dat de organisatie soms niet betrokken is, heeft te maken met een capaciteitskwestie van de organisatie (4), geen tijd (2), keuze van scholen/teveel werkdruk (5), keuze voor voedselbosjes/tiny forest (2), anderen het doen (3), corona (2), afstand (1), geld (1), nog geen vraag van scholen (1), vrijwilliger(1) (n=22).

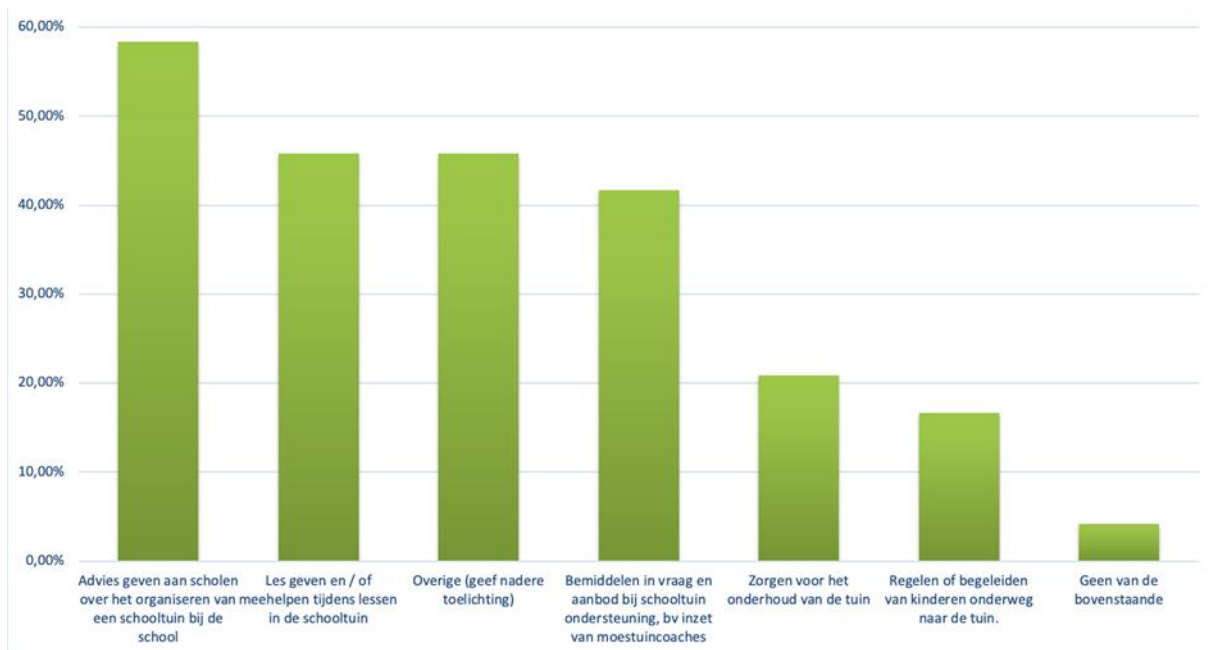
De meeste organisaties geven aan dat ze les geven en/of meehelpen tijdens lessen in de schooltuin (75%), doen de coördinatie van schooltuinlessen (65%), adviseren scholen over het organiseren van een schooltuin (63%), zorgen voor het onderhoud van de tuin (48%). Van de respondenten geeft 38% aan dat ze nog andere activiteiten doen gerelateerd aan groen en voedseleducatie zoals: groepen ontvangen op aanvraag voor een natuuractiviteit, meedoen met lokale thema's zoals project Voedselwijs of verbinding leggen tussen schooltuinen en andere eetbaar groen initiatieven in de omgeving, advies geven over koppeling met vakken en kerndoelen, vergroten zichtbaarheid van de waarde van het schoolmoestuiniëren, verschillend per locatie, inrichten buitenruimte of grond beschikbaar stellen (figuur 4).

Figuur 4. Huidige rollen organisatie bij het schooltuinieren (n=22)

De meeste organisaties willen advies geven aan scholen over het organiseren van een schooltuin bij de school, les geven en/of meehelpen tijdens lessen in de schooltuin, bemiddelen in vraag en aanbod bij schooltuin ondersteuning (bv inzet van moestuincoaches) (figuur 5).

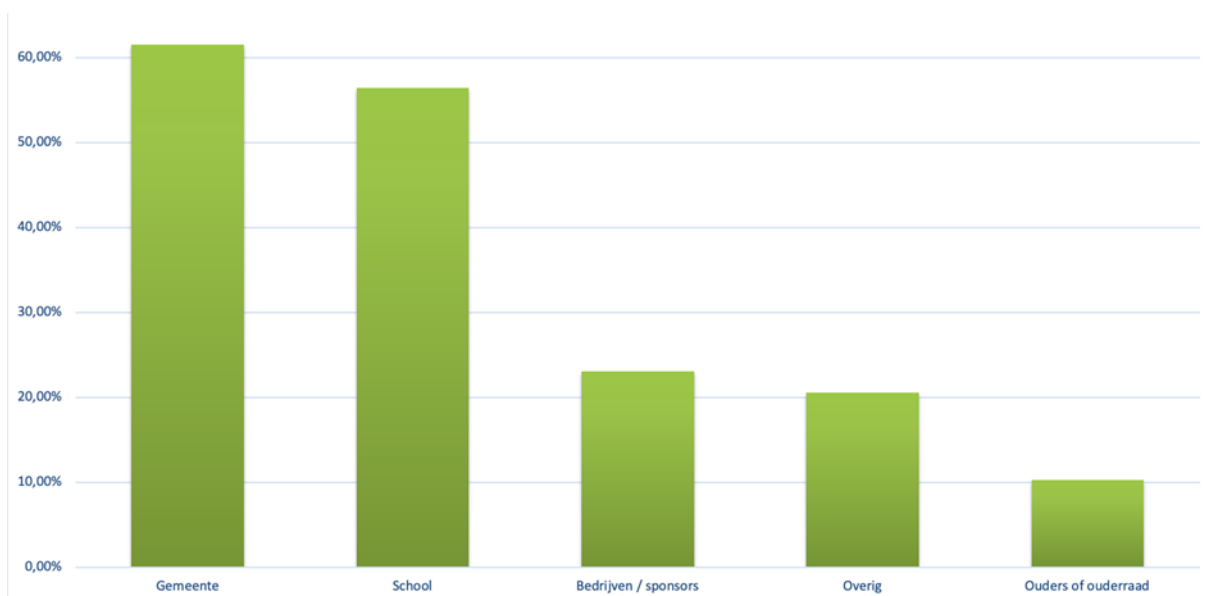

Figuur 5. Rollen die organisaties willen spelen (n=22).

5.4 Middelen waarmee organisaties scholen ondersteunen met schooltuinieren

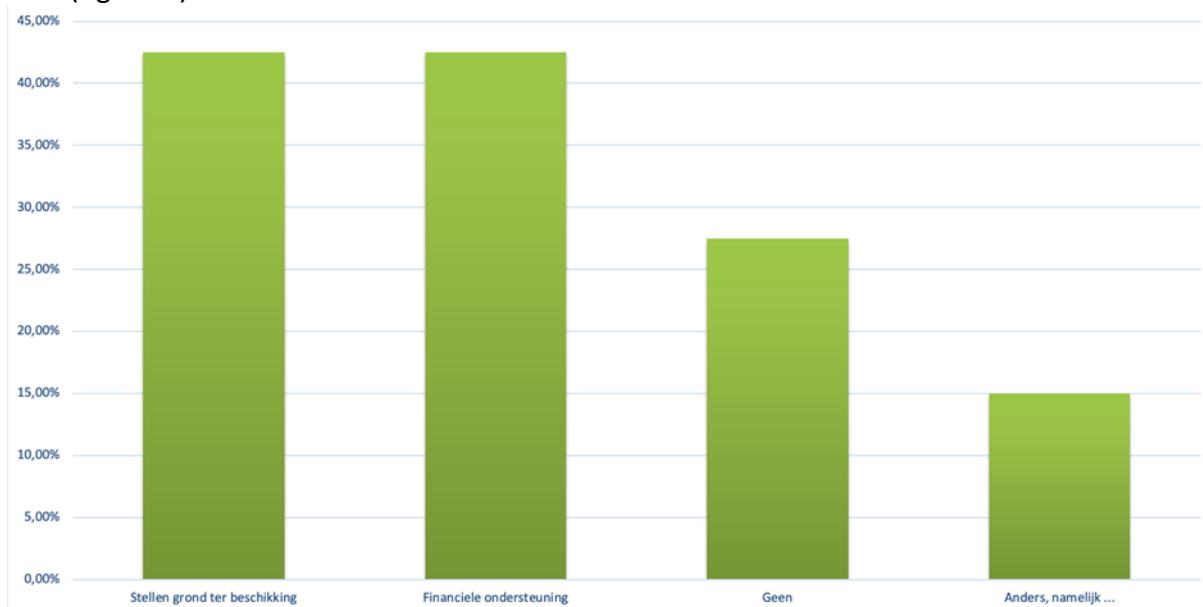
5.4.1 Financiering

De huidige schooltuinactiviteiten worden meestal door de gemeente gefinancierd (62%), door de school (56%), door bedrijven/sponsors (23%) of door combinaties (21%) (figuur 6).

Figuur 6. Financiering huidige schooltuinactiviteiten (n=39).

Meestal stelt de gemeente grond ter beschikking 43% en/of geeft financiële ondersteuning 43% (figuur 7).

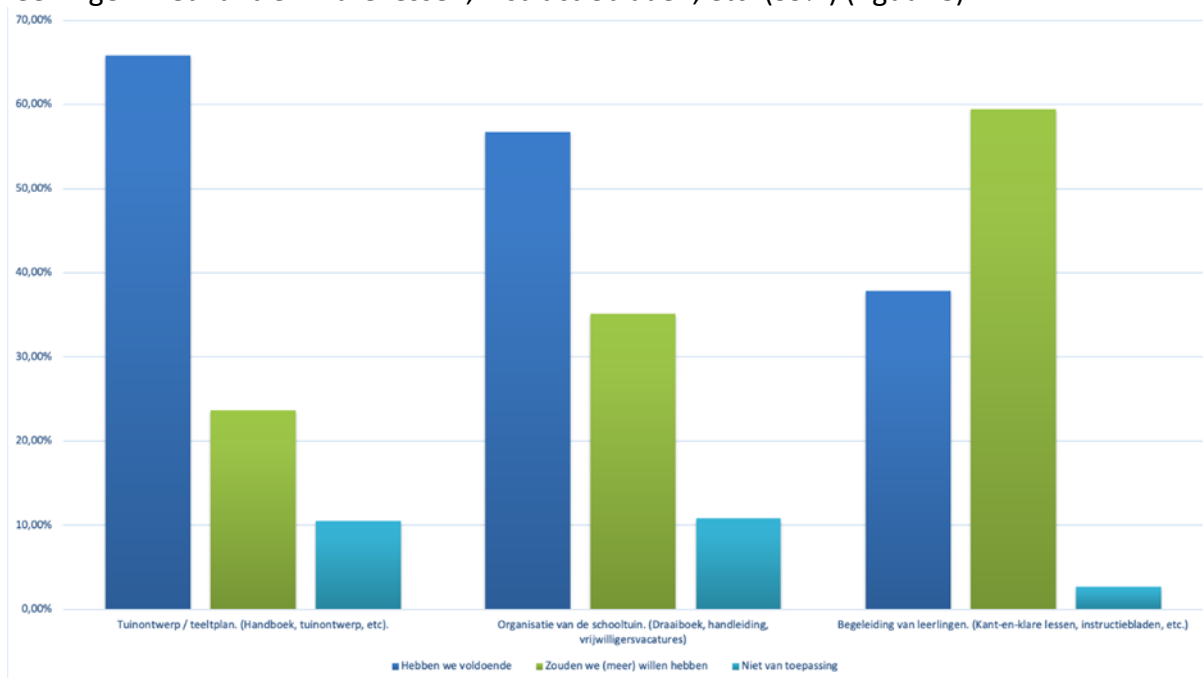

Figuur 7. Rol van de gemeente bij het schooltuinieren (n=40)

Scholen leveren soms per kind een bijdrage per deelnemend kind (€ 16 tot € 25). Er zijn ook organisaties die het volledig met vrijwilligers doen met een kleine ondersteuning van o.a. Fonds Kern met Pit (€ 1000,-), zaad van dorpscoöperatie en bedrijf in Fijnaart, subsidie 'Lekker naar buiten' of subsidie voor de moestuin in het kader van Generaties Verbinden (n=39).

5.4.2 Middelen

De meeste organisaties hebben voldoende middelen voor het ontwerpen van een schooltuin/teeltplan (66%) en voor de organisatie daarvan zoals draaiboek, handleiding, vrijwilligersvacatures (57%) maar hebben behoefte aan middelen voor het begeleiden van leerlingen met kant-en-klare lessen, instructiebladen, etc. (59%) (figuur 8).

Figuur 8. Beschikbare middelen voor begeleiding schooltuinieren (n=38).

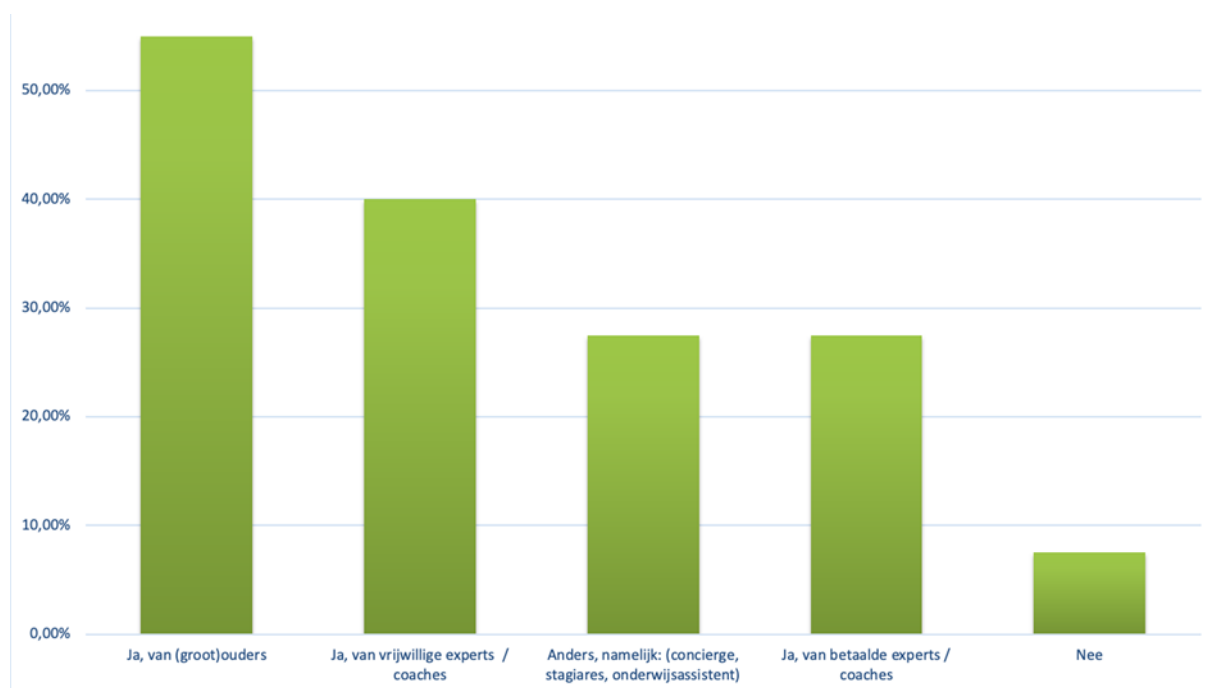
De meeste organisaties willen misschien hun middelen ter beschikking stellen aan andere organisaties (50%) en iets meer dan een derde (38%) wil dat zeker (n=34).

5.4.3 Beschikbaar gestelde middelen

- Op de website www.schooltuinenleiden.nl staan instructiefilmpjes die als een link in een voorbereidende PPT-les naar scholen gestuurd worden vóór elk bezoek aan de schooltuin. Die lessen zijn een goede manier om wat meer verdieping te geven en meer koppeling met programma op school zelf.
- Op de website van Adviesbureau Beleef & Weet is een link naar een document. <https://beleefenweet.nl/wp-content/uploads/2021/04/Links-naar-instructiefilmpjes-moestuiniere-en-meerkeuzevragen.docx.pdf> In dit document staan links naar instructie-filmpjes van ongeveer 2 min over poten, zaaien en planten van een aantal gewassen. In dit document staan evaluerende vragen die leerlingen kunnen beantwoorden na het bekijken van de filmpjes. Deze filmpjes worden in Nijmegen gebruikt door scholen ter voorbereiding van het schooltuinieren.
- De zelf ontwikkelde moestuin-leermiddelen van Juttetuin zijn vrij beschikbaar voor moestuincoaches en organisaties die met hun ervaringen bij willen dragen aan de verdere ontwikkeling (van de toepassingsmogelijkheden) en promotie ervan. Zie www.juttetuin.nl
- Het lesprogramma Educatiepit wordt graag ter beschikking gesteld. Zie www.educatiepit.nl
- De Toekomst Tuin is deels zelf ontwikkeld en deels met bestaande lessen via andere organisaties. Zie www.detoekomsttuin.nl

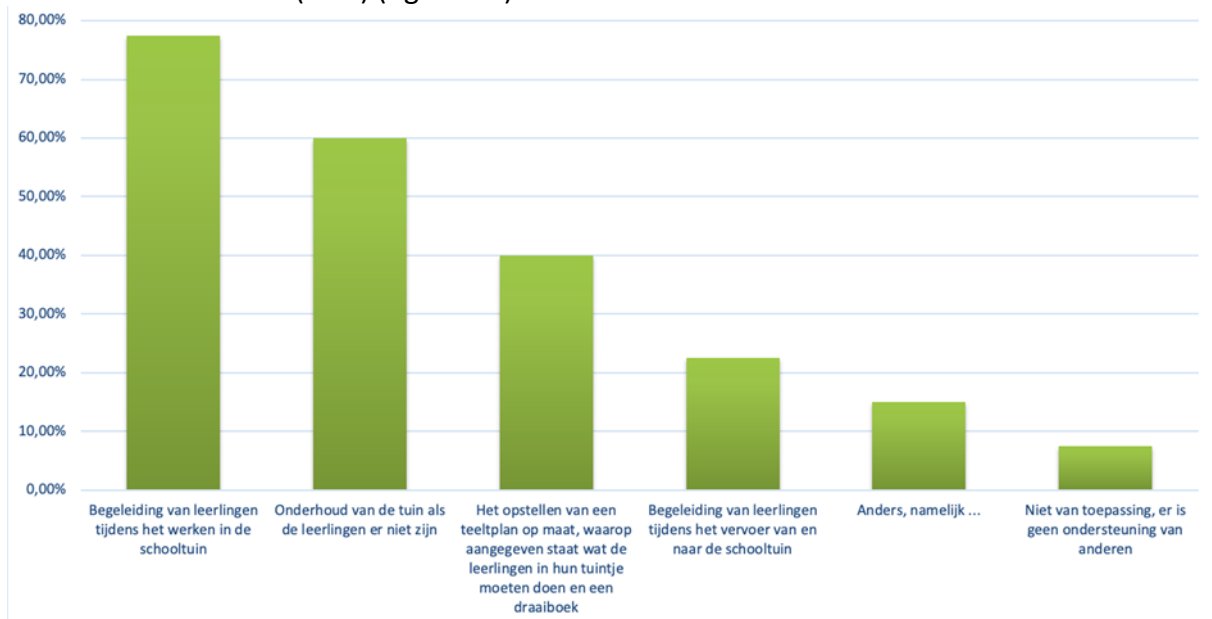
5.4.4 Ondersteuning door school(netwerk)

Leerlingen krijgen tijdens het gebruik van de schooltuin ondersteuning van (groot)ouders (55%), vrijwillige experts/coaches (40%), betaalde experts/coaches (28%) en anderen zoals conciërges, stagiaires, onderwijsassistenten (28%) (figuur 9).

Figuur 9. Ondersteuning bij het schooltuinieren (n=40).

De ondersteuning van anderen bestaat uit begeleiding van leerlingen tijdens het werken in de schooltuin (78%), onderhoud van de tuin als de leerlingen er niet zijn (60%), het opstellen van een teeltplan op maat, waarop aangegeven staat wat de leerlingen in hun tuintje moeten doen en een draaiboek (40%) en begeleiding van leerlingen tijdens het vervoer van en naar de schooltuin (23%) (figuur 10).

Figuur 10. Ondersteuningsactiviteiten van mensen buiten school (n=40).

Vanuit school krijgen leerlingen bij het schooltuinieren ondersteuning van met name de eigen leerkracht (92%) (n=39).

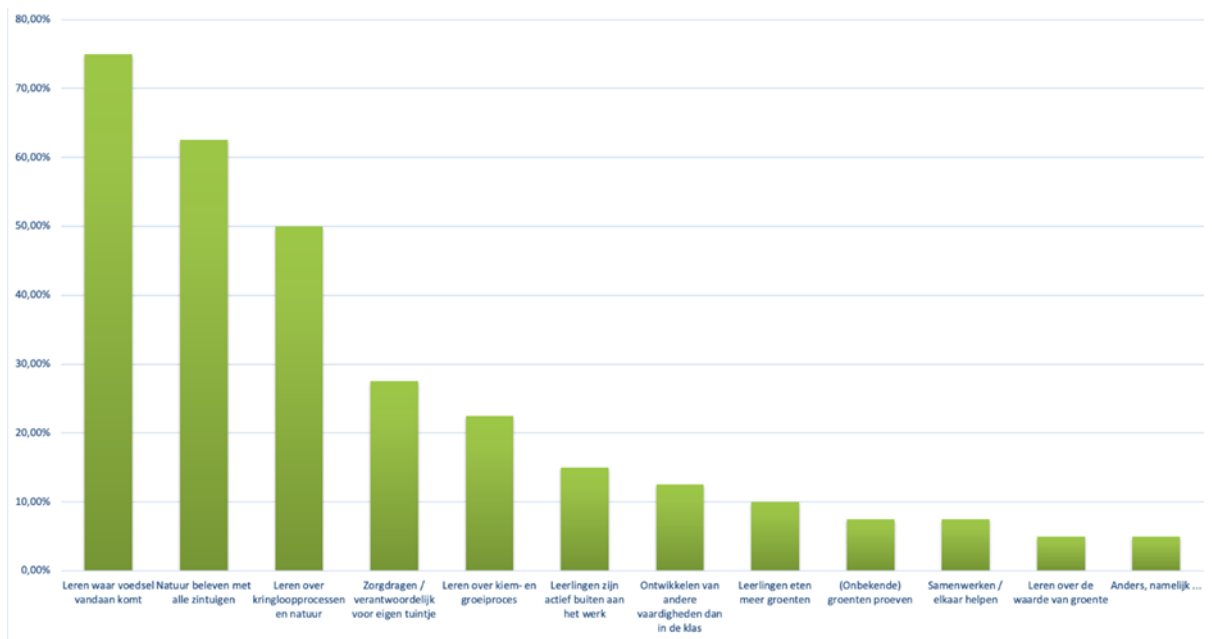
5.5 Behoeftes organisaties bij ondersteuning schooltuinieren en attitude t.a.v. schooltuinen

5.5.1 Voorwaarden

Financiering van professionele ondersteuning wordt door de meeste respondenten genoemd als belangrijkste voorwaarde voor het schooltuinieren (63%). Daarnaast wordt ook genoemd: vrijwilligers (50%), middelen voor het begeleiden van leerlingen zoals kant-en-klare lessen, instructiebladen, etc. (46%), grond (38%), middelen voor de organisatie van de schooltuin zoals draaiboek en handleiding (33%), middelen voor tuinontwerp/teeltplan (handboek, tuinontwerp, etc) (25%) en motivering/draagkracht school (21%) (n=24).

5.5.2 Motivatie

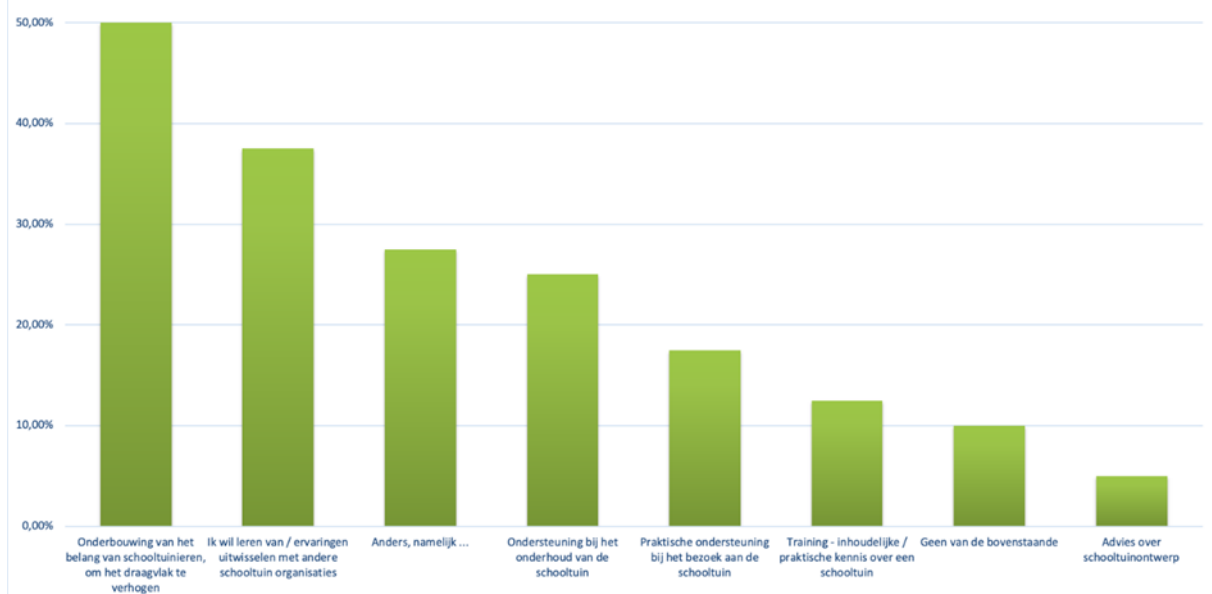
De drie belangrijkste redenen om schooltuinlessen aan te bieden zijn: 'leren waar voedsel vandaan komt' (75%), 'natuur beleven met alle zintuigen' (63%) en 'leren over kringloopprocessen en natuur' (50%). 'Zorgdragen/verantwoordelijk voor eigen tuintje' komt pas op de 4e plaats (28%) en 'leerlingen zijn actief buiten aan het werk' pas op de 6e plaats (15%) (figuur 11).

Figuur 11. Belangrijkste redenen om schooltuinen aan te bieden (n=40).

5.5.3 Verbeteren ondersteuning

Wat ondersteuners zou helpen bij het (nog) beter ondersteunen van schooltuinieren is de onderbouwing van het belang van schooltuinieren, om het draagvlak te verhogen (50%). Ook wil meer dan een derde leren van andere schooltuin organisaties door het uitwisselen van ervaringen (38%) Ondersteuning bij het onderhoud van de schooltuin wordt door een kwart (25%) van belang geacht en praktische ondersteuning bij het bezoek aan de schooltuin door 18% en training in inhoudelijke en praktische kennis over een schooltuin door 13% (figuur 12).

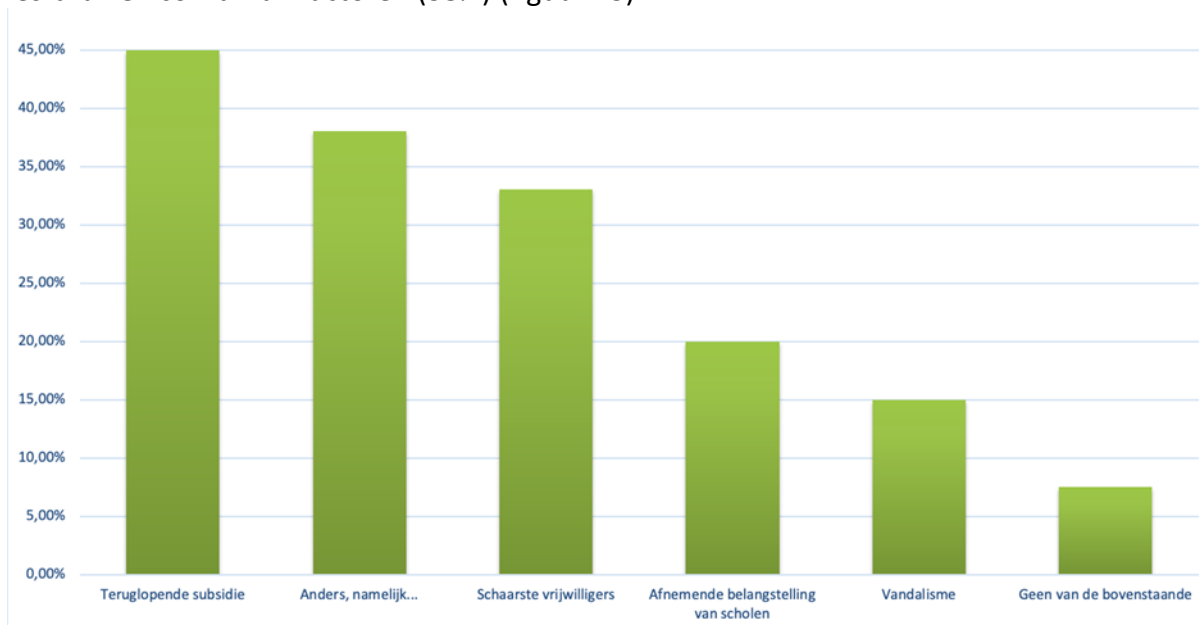

Figuur 12. Hulp om schooltuinen (nog) beter te kunnen ondersteunen (n=40).

5.6 Factoren die invloed (gehad) hebben op schooltuinieren

5.6.1 Bedreigingen schooltuinieren

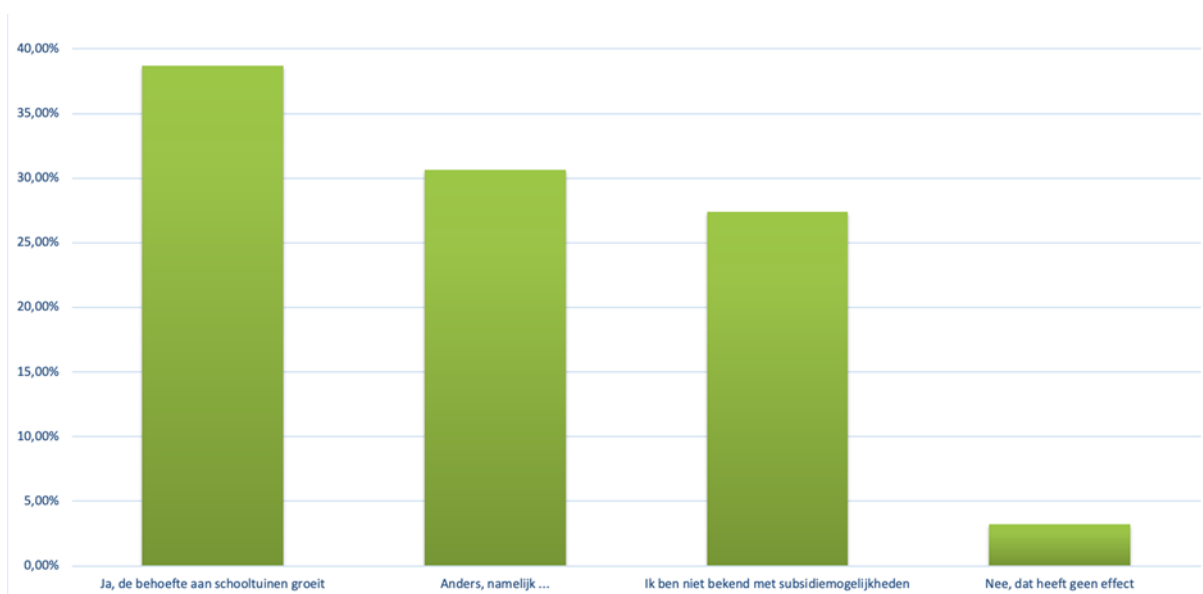
Kinderen hebben minder schooltuinlessen gehad (61%) door de corona-pandemie (n=38). De drie grootste bedreigingen voor continuering van het schooltuinieren zijn teruglopende subsidie/financiën (45%), schaarste aan vrijwilligers (33%) en andere factoren zoals grond, les-druk en combi van factoren (38%) (figuur 13).

Figuur 13. Grootste bedreigingen continuering schooltuinen (n=40).

5.6.2 Subsidie

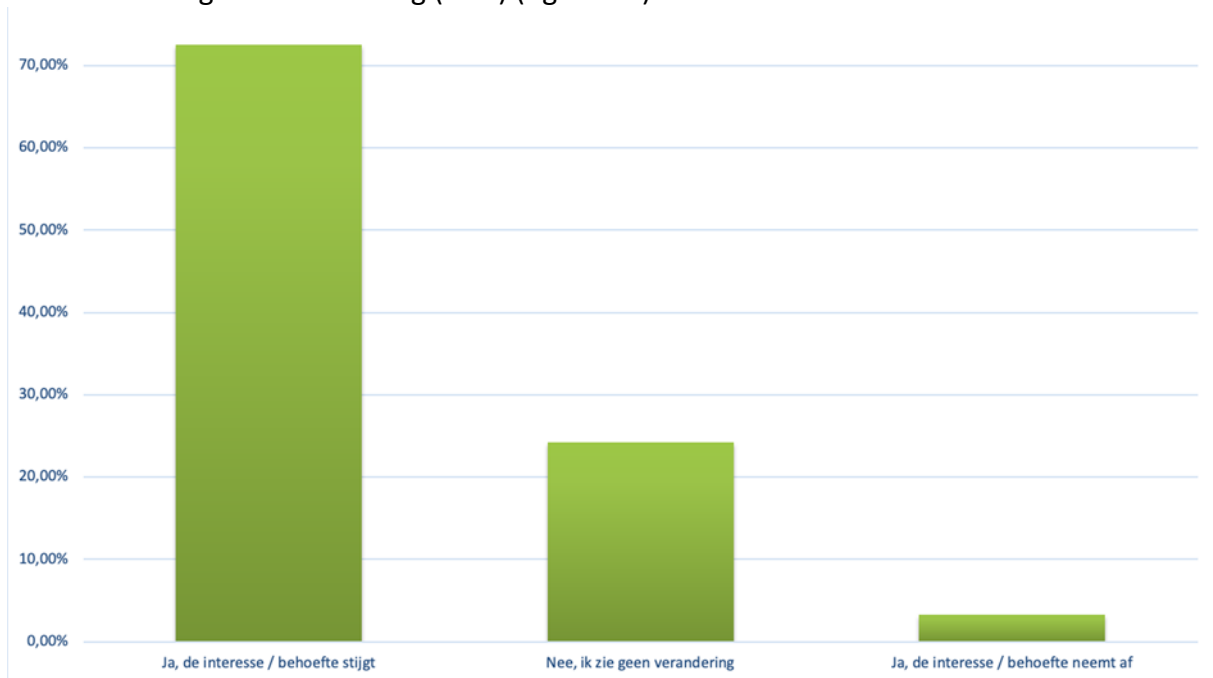
De subsidiemogelijkheden voor vergroening van schoolpleinen die ook kunnen worden ingezet voor de aanleg van schooltuinen zorgt deels voor het groeien van de behoefte aan schooltuinen (39%). Meer dan een kwart is niet bekend met subsidiemogelijkheden (27%). Anderen zien dat er geen gebruik van wordt gemaakt of alleen voor het vergroenen van het schoolplein (31%) (figuur 14).

Figuur 14. Effect van subsidiemogelijkheden vergroenen schoolpleinen op aanleg schooltuinen (n=62).

5.6.3 Behoeftte aan schooltuinen

De behoefte aan schooltuinieren neemt toe volgens de meeste organisaties (73%). Ongeveer een kwart ziet geen verandering (24%) (figuur 15).

Figuur 15. Veranderde behoefte aan/interesse in schooltuinieren (n=62).

Die stijgende behoefte aan schooltuinieren is vooral te zien bij leerkrachten/scholen (71%) en bij ouders (52%). Bij de lokale overheid/gemeente is deze veel lager (24) (n=42).

De afnemende belangstelling bij scholen komt door andere prioriteiten (88%), te weinig begeleiders (25%) en anders (50%) (n=8).

6. Discussie

Bij het DUO-onderzoek waren 800 respondenten en bij het schooltuinondersteuners-onderzoek 114. De respondenten van het ondersteunersonderzoek zijn niet alle vragen beantwoord.

Vergelijkbare vragen in het DUO-onderzoek zijn niet allemaal op dezelfde manier gesteld als in het ondersteunersonderzoek. Bij de vraag naar de redenen om schooltuinlessen te geven mochten de respondenten in het DUO-onderzoek net zoveel redenen aankruisen als ze zelf wilden. Bij het ondersteunersonderzoek mochten de respondenten alleen de drie belangrijkste redenen om schooltuinlessen aan te bieden aankruisen. Hierdoor was de keuze dit onderzoek beperkter en daardoor duidelijker dan bij het DUO-onderzoek.

7. Conclusies

Organisatie

- De meeste schooltuinen zijn gesitueerd op of naast het schoolterrein van (een of meer) scholen. Daarna op een schooltuinencomplex en bij een buurt(moes)tuin.
- Scholen tuinieren in één moestuin voor de hele klas/school, individuele tuintjes en in groepstuintjes (twee tot vier kinderen).
- Kinderen gaan gemiddeld 15 keer naar de schooltuin; er zijn scholen die ervoor kiezen om voor de zomervakantie alle groenten te oogsten en andere scholen gaan na de zomervakantie door.
- Groep 6 maakt het meeste gebruik van de schooltuin.
- Per kind is gemiddeld een oppervlak van gemiddeld 2,6 m² beschikbaar.
- Leerlingen brengen gemiddeld 1,4 uur per keer door op de schooltuin.

Motivatie

De drie belangrijkste redenen om schooltuinlessen aan te bieden zijn:

- leren waar voedsel vandaan komt;
- natuur beleven met alle zintuigen;
- leren over kringloopprocessen en natuur.

Dit komt niet overeen met de resultaten van het DUO-onderzoek bij leerkrachten. Daar staat 'Actief buiten aan het werk zijn' op de eerste plaats, 'Zorgdragen/verantwoordelijk voor eigen tuintje' op de tweede plaats en 'Leren waar het voedsel vandaan komt' op de derde plaats (min of meer) gedeeld met 'Zijn met andere vaardigheden bezig dan in het klaslokaal', 'Leerlingen werken samen en helpen elkaar', 'Maken kiem- en groeiproces mee omdat ze meermaals op de tuin komen' en 'Komen dichterbij de natuur, beleven de natuur met al hun zintuigen'.

Ondersteuning

De meeste ondersteuning binnen school is van de eigen leerkracht. Daarnaast bestaat deze uit (groot)ouders en vrijwillige experts/coaches. Maar er zijn ook betaalde experts/coaches en anderen zoals conciërges, stagiaires, onderwijsassistenten. Zij begeleiden de kinderen tijdens het werken in de schooltuin, doen onderhoud van de tuin als de leerlingen er niet zijn en stellen een teeltplan op met daarop aangegeven wat de leerlingen in hun tuintje moeten doen en een draaiboek.

Verbeteren

Schooltuinondersteuners willen graag meer lezen ter onderbouwing van het belang van schooltuinieren, om het draagvlak te verhogen. Ook willen zij leren van andere schooltuinorganisaties door het uitwisselen van ervaringen en ondersteuning bij het onderhoud van de schooltuin. Een jaarlijkse schooltuinconferentie zou hieraan kunnen bijdragen.

Financiering van professionele ondersteuning is de belangrijkste voorwaarde voor het organiseren van schooltuinieren maar ook voldoende vrijwilligers en middelen voor het begeleiden van leerlingen zoals kant-en-klare lessen, instructiebladen, etc.

8. Aanbevelingen

Veel schooltuinondersteuners geven aan dat de behoefte aan schooltuinieren stijgt, vooral in het onderwijs. Deze conclusie strookt met de bevindingen uit het DUO-onderzoek.

Professionele ondersteuners

Om te voldoen aan deze stijgende behoefte is het aan te bevelen om financiering voor professionele ondersteuning van de grotendeels door vrijwilligers gedreven organisaties mogelijk te maken vanuit de overheid.

Eén centraal platform

Er is al veel waarop wij kunnen bouwen. Schooltuinondersteuners geven in veel gevallen aan hun kennis en expertise te willen delen. Het is aan te bevelen om al deze expertise en middelen beschikbaar te maken op een centraal platform, met één website, zodat het gemakkelijk vindbaar is voor iedereen.

Beschikbare kennis bundelen

Er is veel kennis beschikbaar. Om aan de stijgende behoefte te kunnen voldoen is bundeling van kennis in toegankelijke documentatie d.m.v. bruikbare schooltuinontwerpen, teeltplannen en een overzicht van financieringsmogelijkheden zinvol.

Kennis delen = kennis vermenigvuldigen

Om in de toekomst tegemoet te komen aan de behoefte aan kennis kan een kennisplatform, een (jaarlijkse) bijeenkomst en een digitaal netwerk van schooltuinondersteuners zinvol zijn.

9. Dankwoord

We zijn dank verschuldigd aan de NME centra, IVN afdelingen en de organisatie van GDO voor het verspreiden van onze enquête. We danken alle respondenten voor hun uitgebreide informatie en de tijd besteed aan het delen van kennis en inzichten over schooltuinieren. Tevens danken wij JLE, Simon Groot en Rob Baan voor het mogelijk maken van dit onderzoek.

10. Referenties

Lier van M. & W. Leufgen (2018). Jong leren moestuinieren; kindermoestuinen in Nederland, verleden, heden en toekomst. Verslag.

DUO (2021). Rapportage Onderzoek Schooltuinen.

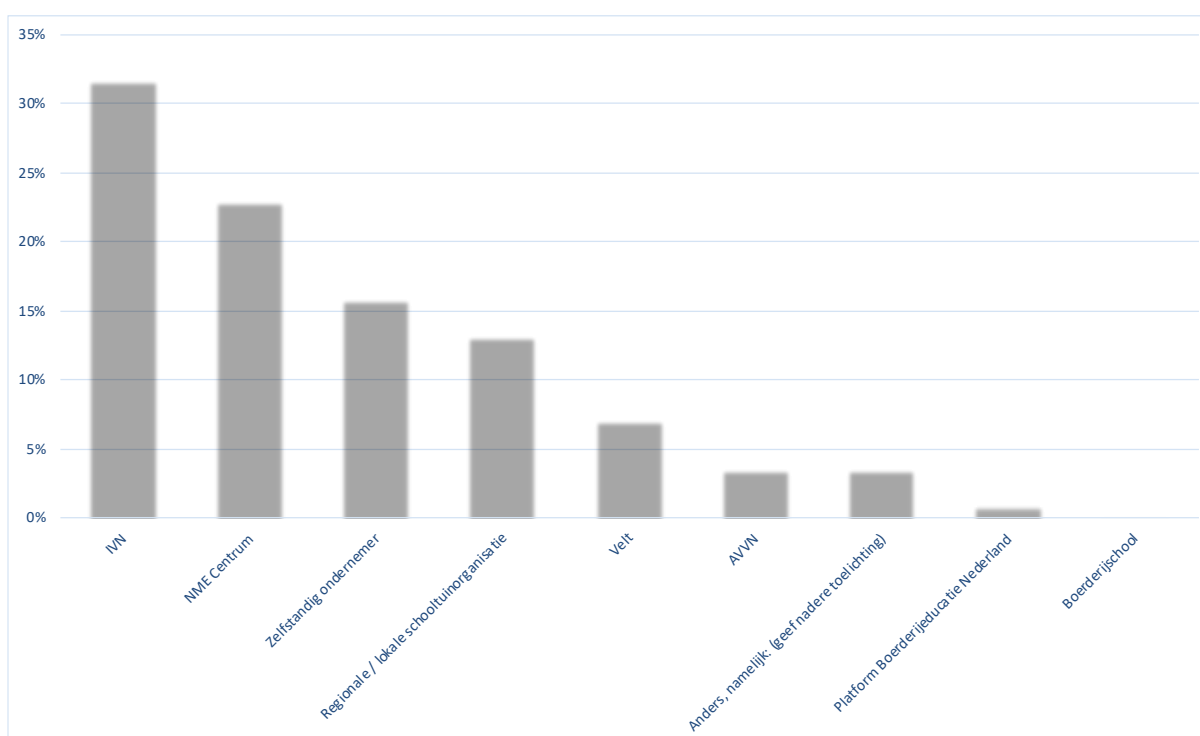
11. Bijlagen: Tabellen en grafieken

De vragen die gesteld zijn en de antwoorden van de respondenten staan weergegeven in onderstaande tabellen en grafieken. De n-waarde komt overeen met het aantal 'Beantwoord' in de tabel.

Achtergrond respondenten

Bij welke organisatie bent u actief of aangesloten? (Vermeld alleen de organisatie waarvoor u deze vragenlijst invult)

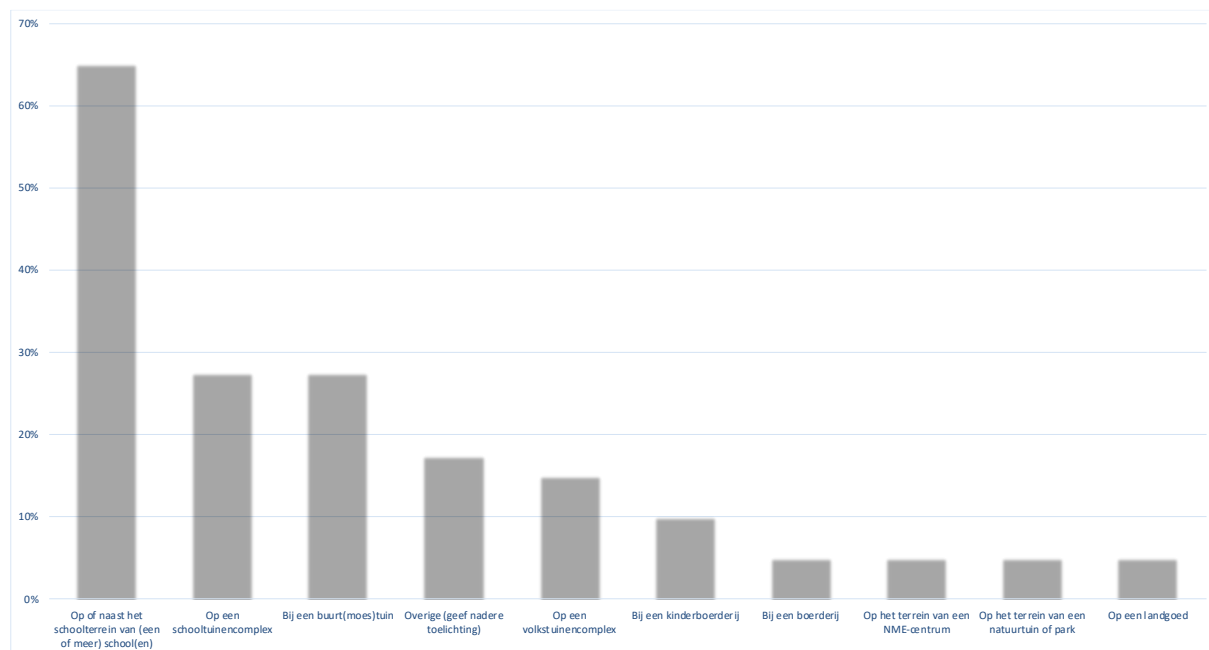
Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
IVN	32%	36
NME Centrum	23%	26
Zelfstandig ondernemer	16%	18
Regionale / lokale schooltuinorganisatie	13%	15
Velt	7%	8
AVVN	4%	4
Anders, namelijk: (geef nadere toelichting)	4%	4
Platform Boerderijeducatie Nederland	1%	1
Boerderijschool	0%	0
	Beantwoord	114
	Overgeslagen	0

Ligging en type schooltuinen

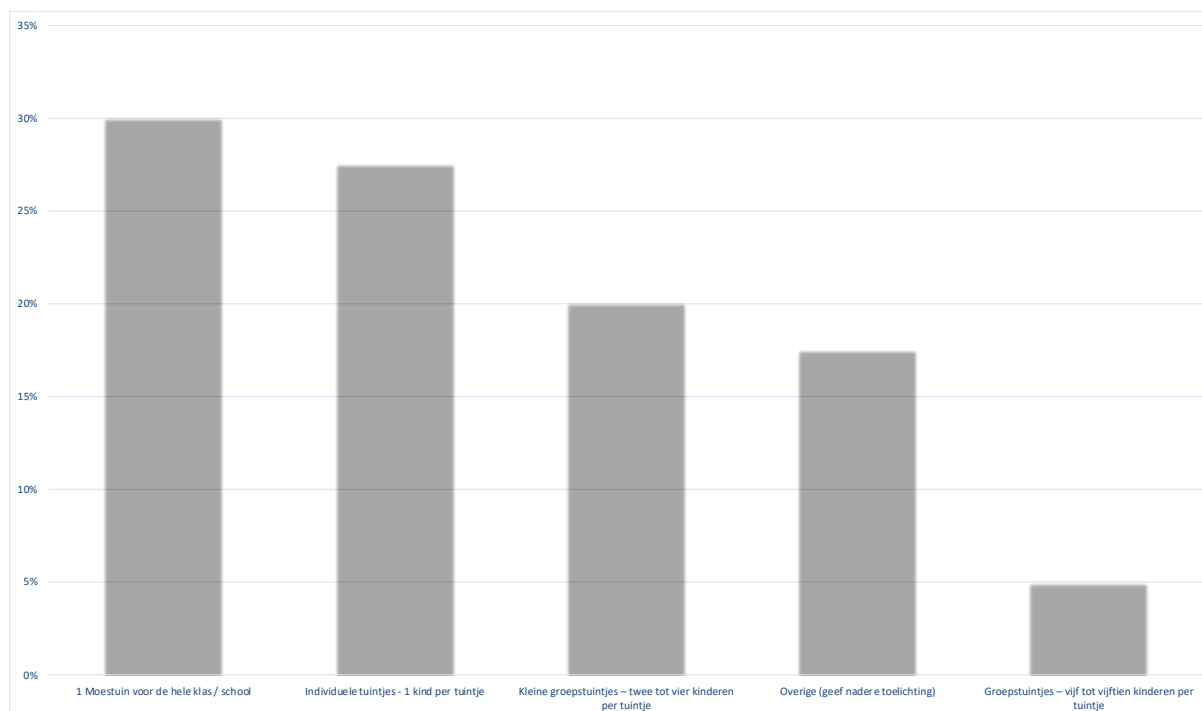
Waar is / zijn de schooltuin(en) in uw werkgebied gesitueerd?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Op of naast het schoolterrein van (een of meer) school(en)	65%	26
Op een schooltuinencomplex	28%	11
Bij een buurt(moes)tuin	28%	11
Overige (geef nadere toelichting)	18%	7
Op een volkstuintencomplex	15%	6
Bij een kinderboerderij	10%	4
Bij een boerderij	5%	2
Op het terrein van een NME-centrum	5%	2
Op het terrein van een natuurtuin of park	5%	2
Op een landgoed	5%	2
	Beantwoord	40
	Overgeslagen	74
	n	74

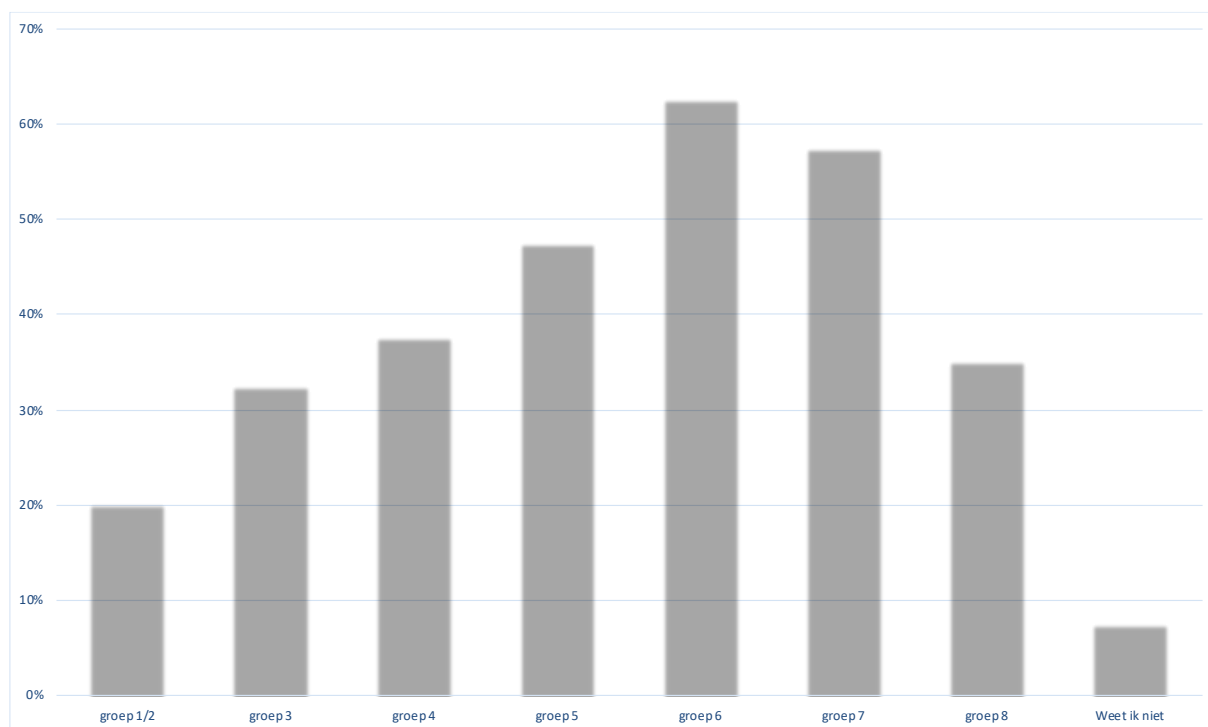
Welke indeling past bij (de meeste) schooltuin(en) die u ondersteunt?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
1 Moestuin voor de hele klas / school	30%	12
Individuele tuintjes - 1 kind per tuintje	28%	11
Kleine groepstuintjes – twee tot vier kinderen per tuintje	20%	8
Overige (geef nadere toelichting)	18%	7
Groepstuintjes – vijf tot vijftien kinderen per tuintje	5%	2
	Beantwoord	40
	Overgeslagen	74

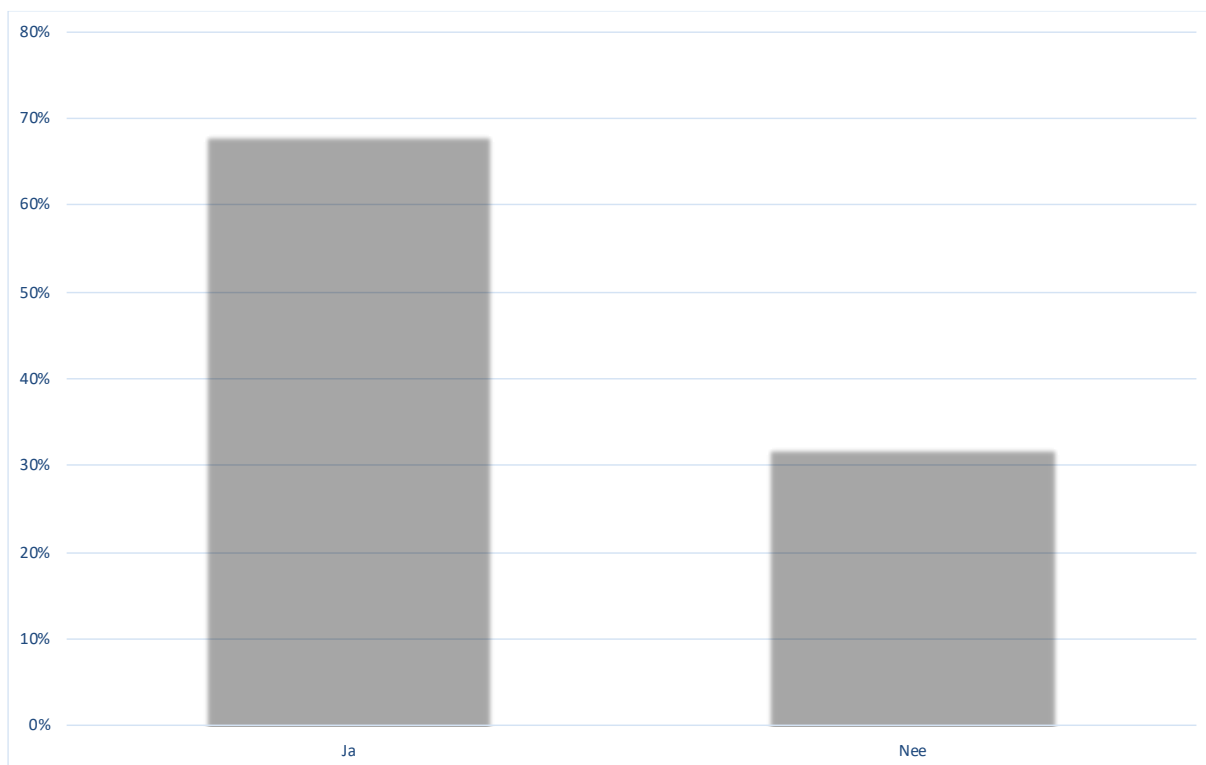
Welke groep(en) van de basisschool maken gebruik van de schooltuin(en)

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
groep 1/2	20%	8
groep 3	33%	13
groep 4	38%	15
groep 5	48%	19
groep 6	63%	25
groep 7	58%	23
groep 8	35%	14
Weet ik niet	8%	3
	Beantwoord	40
	Overgeslagen	74

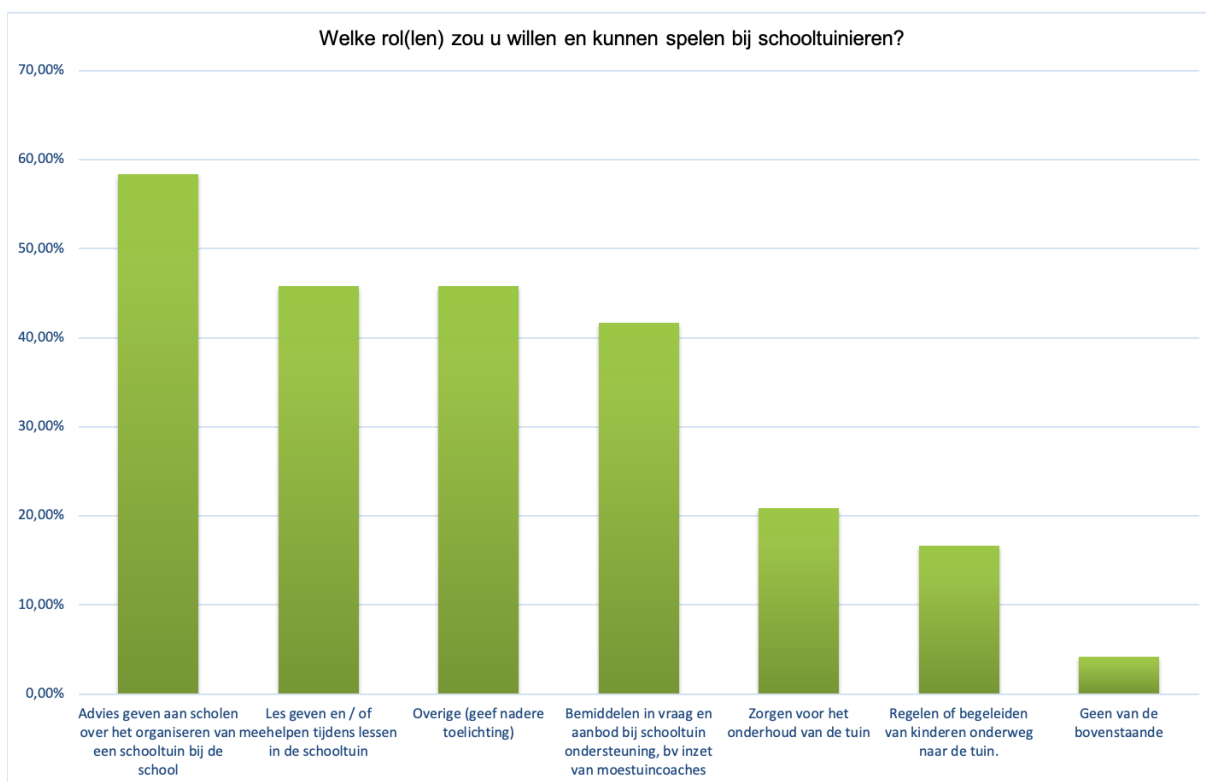
Zijn mensen binnen uw organisatie betrokken bij het schooltuinieren?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Ja	68%	62
Nee	32%	29
	Beantwoord	91
	Overgeslagen	23

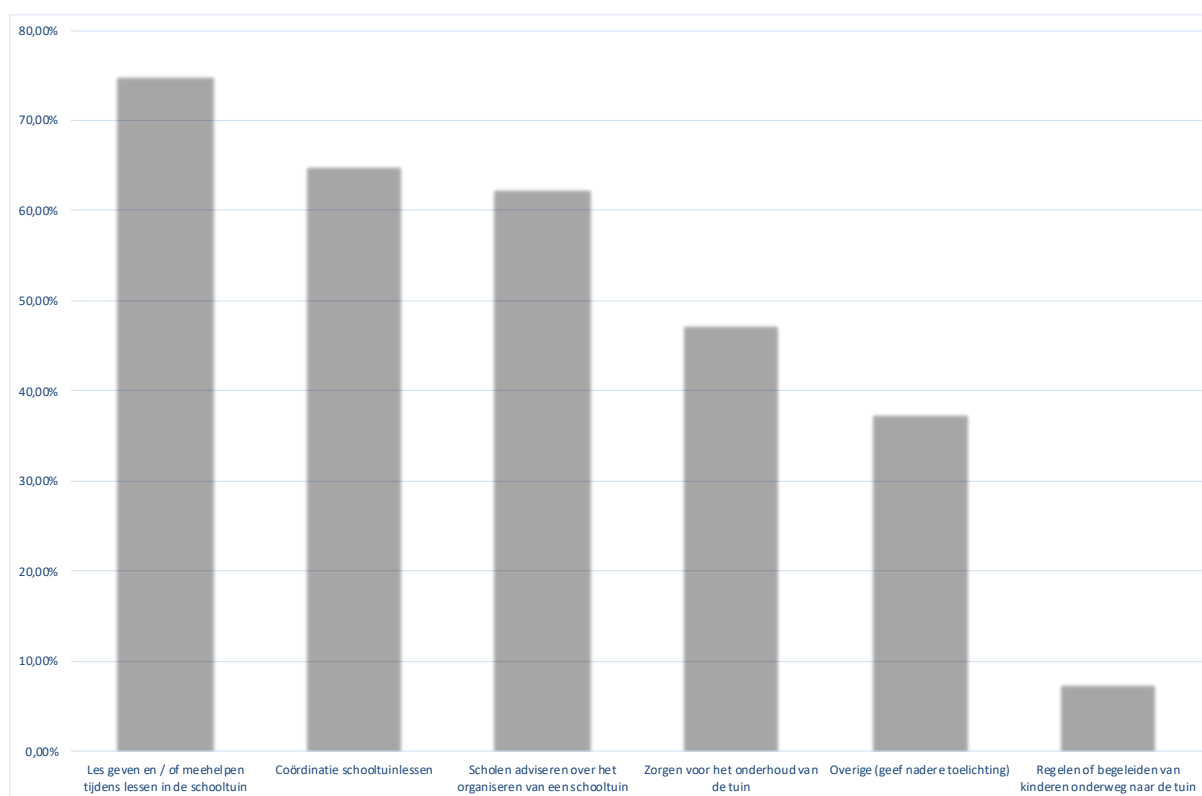
Welke rol(len) zou u willen en kunnen spelen bij schooltuinieren?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Advies geven aan scholen over het organiseren van een schooltuin bij de school	58%	14
Les geven en / of meehelpen tijdens lessen in de schooltuin	46%	11
Overige (geef nadere toelichting)	46%	11
Bemiddelen in vraag en aanbod bij schooltuin ondersteuning, bv inzet van moestuincoaches	42%	10
Zorgen voor het onderhoud van de tuin	21%	5
Regelen of begeleiden van kinderen onderweg naar de tuin.	17%	4
Geen van de bovenstaande	4%	1
	Beantwoord	24
	Overgeslagen	90

Welke rol speelt u en/of uw organisatie bij het schooltuinieren?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Les geven en / of meehelpen tijdens lessen in de schooltuin	75%	30
Coördinatie schooltuinlessen	65%	26
Scholen adviseren over het organiseren van een schooltuin	63%	25
Zorgen voor het onderhoud van de tuin	48%	19
Overige (geef nadere toelichting)	38%	15
Regelen of begeleiden van kinderen onderweg naar de tuin	8%	3
	Beantwoord	40
	Overgeslagen	74

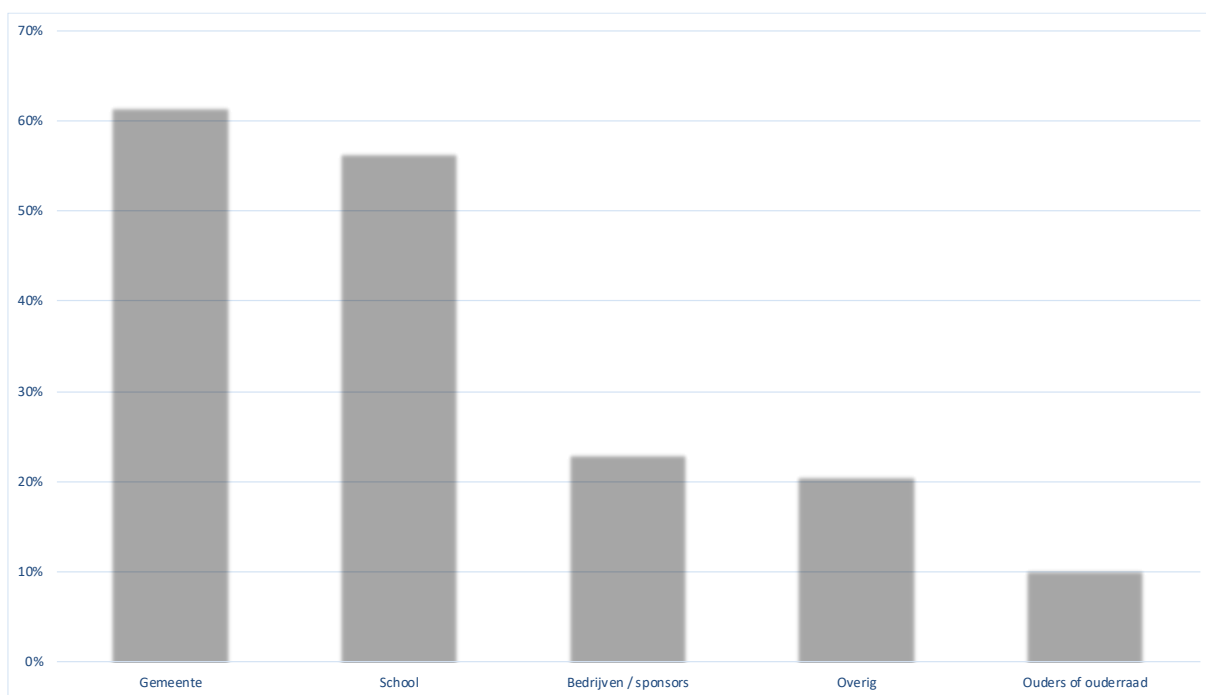

Financiering

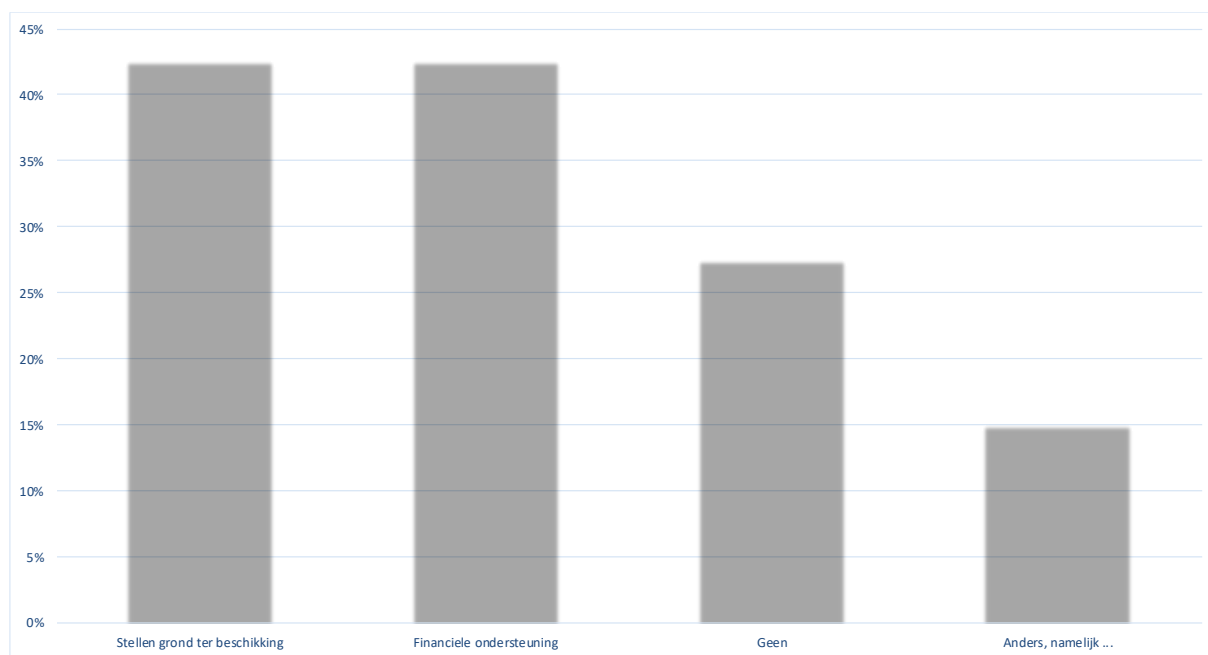
Door welke partijen worden de huidige schooltuinactiviteiten gefinancierd?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Gemeente	62%	24
School	56%	22
Bedrijven / sponsors	23%	9
Overig	21%	8
Ouders of ouderraad	10%	4
Indien mogelijk, wilt u dan toelichten hoe de kosten zijn opgebouwd en welke partijen wat betalen?		23
	Beantwoord	39
	Overgeslagen	
	n	75

Welke rol speelt de gemeente bij het schooltuinieren?

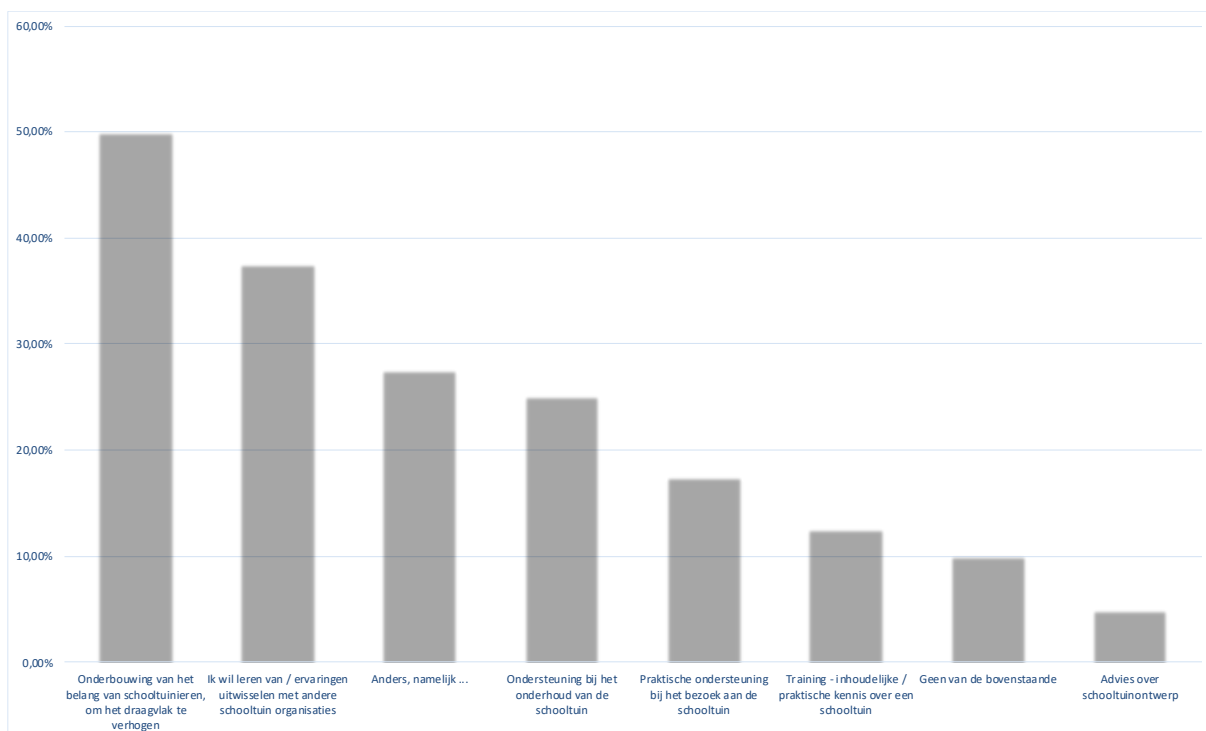
Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Stellen grond ter beschikking	43%	17
Financiële ondersteuning	43%	17
Geen	28%	11
Anders, namelijk ...	15%	6
	Beantwoord	40
	Overgeslagen	74

Middelen

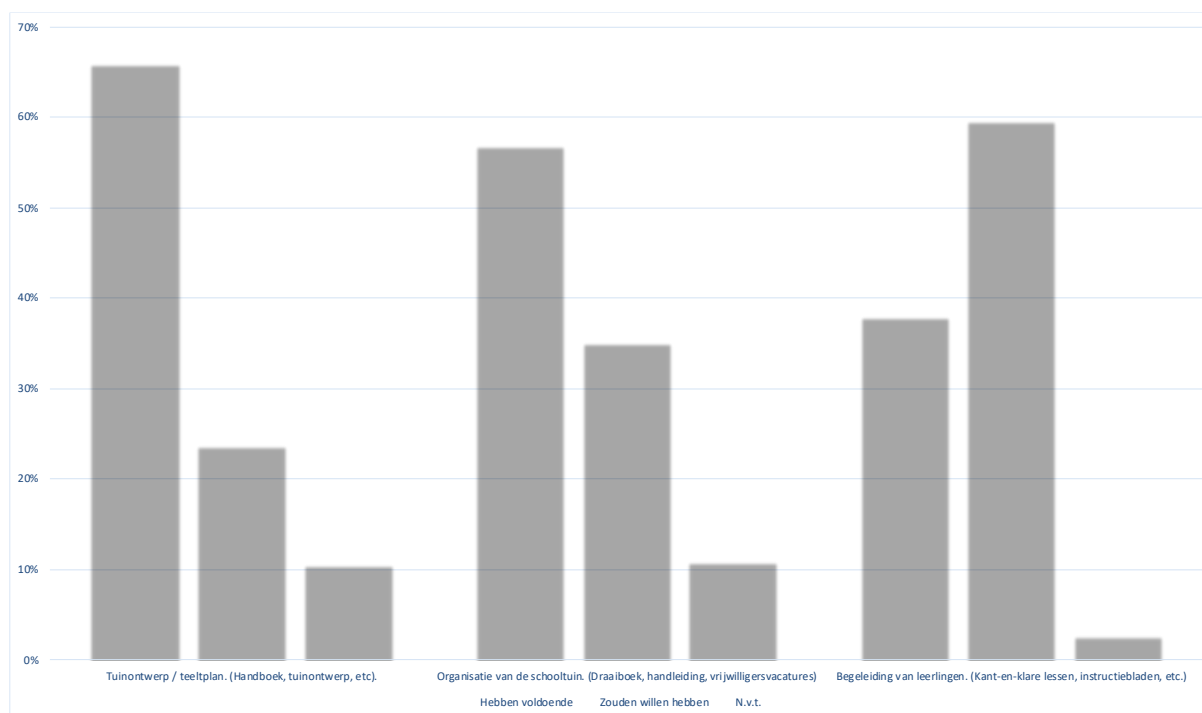
Welke hulp zou u helpen om (nog) beter te ondersteunen bij het schooltuinieren?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden
Onderbouwing van het belang van schooltuinieren, om het draagvlak te verhogen	2 50,00% 0
Ik wil leren van / ervaringen uitwisselen met andere schooltuin organisaties	1 37,50% 5
Anders, namelijk ...	1 27,50% 1
Ondersteuning bij het onderhoud van de schooltuin	1 25,00% 0
Praktische ondersteuning bij het bezoek aan de schooltuin	7 17,50%
Training - inhoudelijke / praktische kennis over een schooltuin	5 12,50%
Geen van de bovenstaande	4 10,00%
Advies over schooltuinontwerp	2 5,00%
	4
	Beantwoord 0
	Overgeslagen 7
	n 4

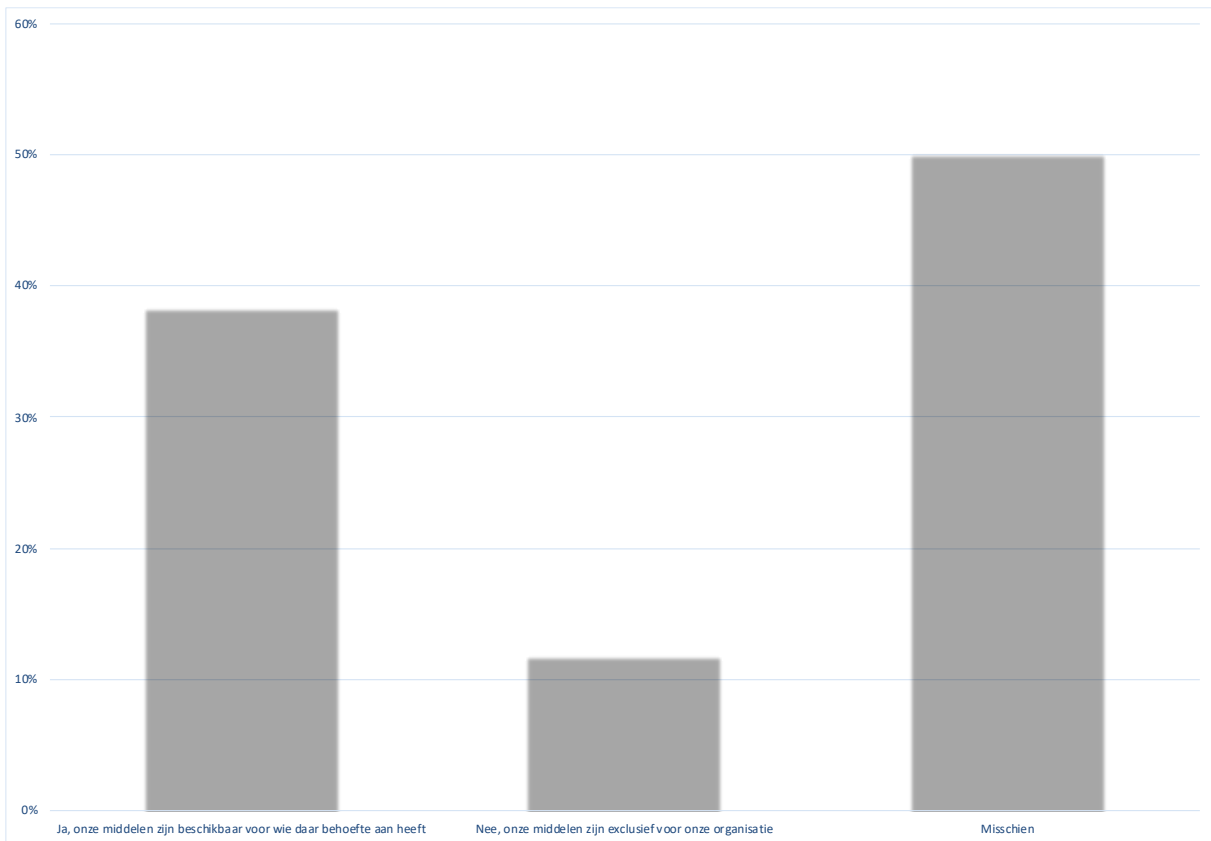
Over welke middelen beschikken jullie en welke zouden jullie willen gebruiken? Middelen voor ...

	Hebben voldoende		Zouden willen hebben		N.v.t.		Total
Tuinontwerp / teeltplan. (Handboek, tuinontwerp, etc).	66%	25	24%	9	11%	4	38
Organisatie van de schooltuin. (Draaiboek, handleiding, vrijwilligersvacatures)	57%	21	35%	13	11%	4	37
Begeleiding van leerlingen. (Kant-en-klare lessen, instructiebladen, etc.)	38%	14	59%	22	3%	1	37
Andere middelen of toelichting: ...							12
							Beantwoord 38
							Overgeslagen 76

Bent u bereid om beschikbare middelen ter beschikking te stellen aan andere organisaties?

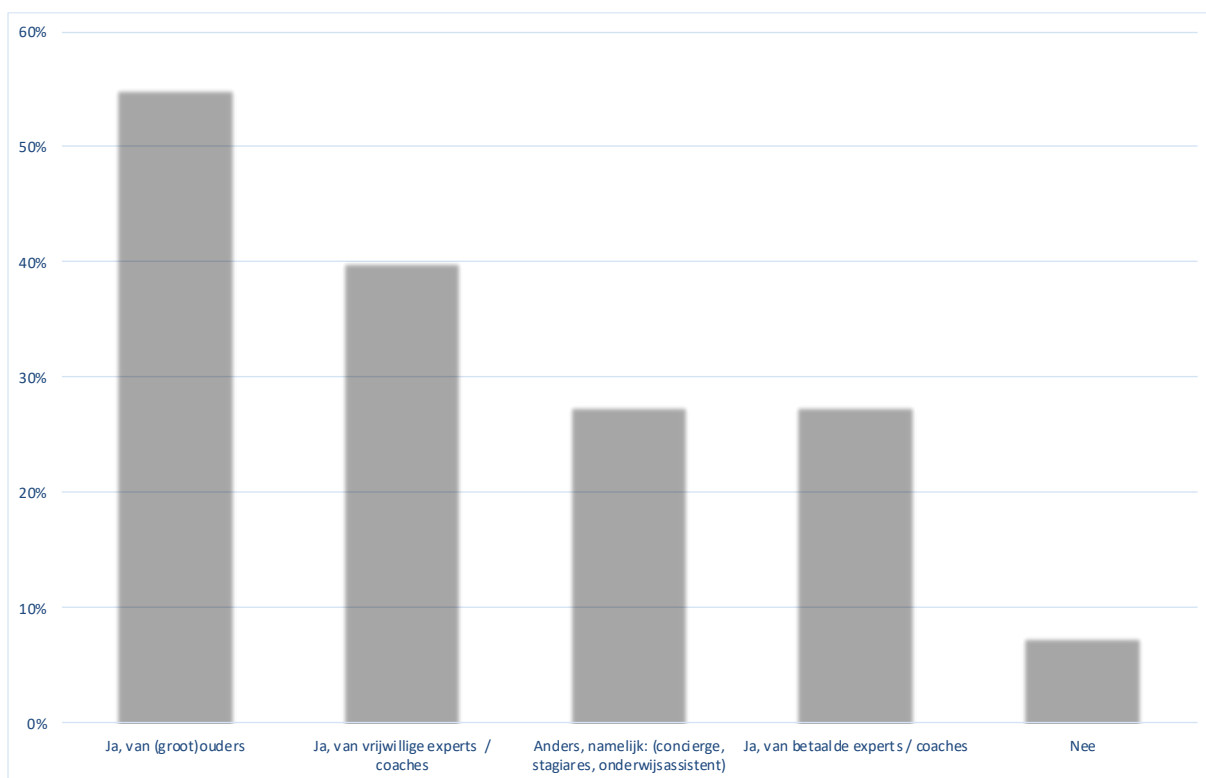
Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Ja, onze middelen zijn beschikbaar voor wie daar behoefte aan heeft	38%	13
Nee, onze middelen zijn exclusief voor onze organisatie	12%	4
Misschien	50%	17
Optionele toelichting		16
	Beantwoord	34
	Overgeslagen	80

Ondersteuning door schoolnetwerk

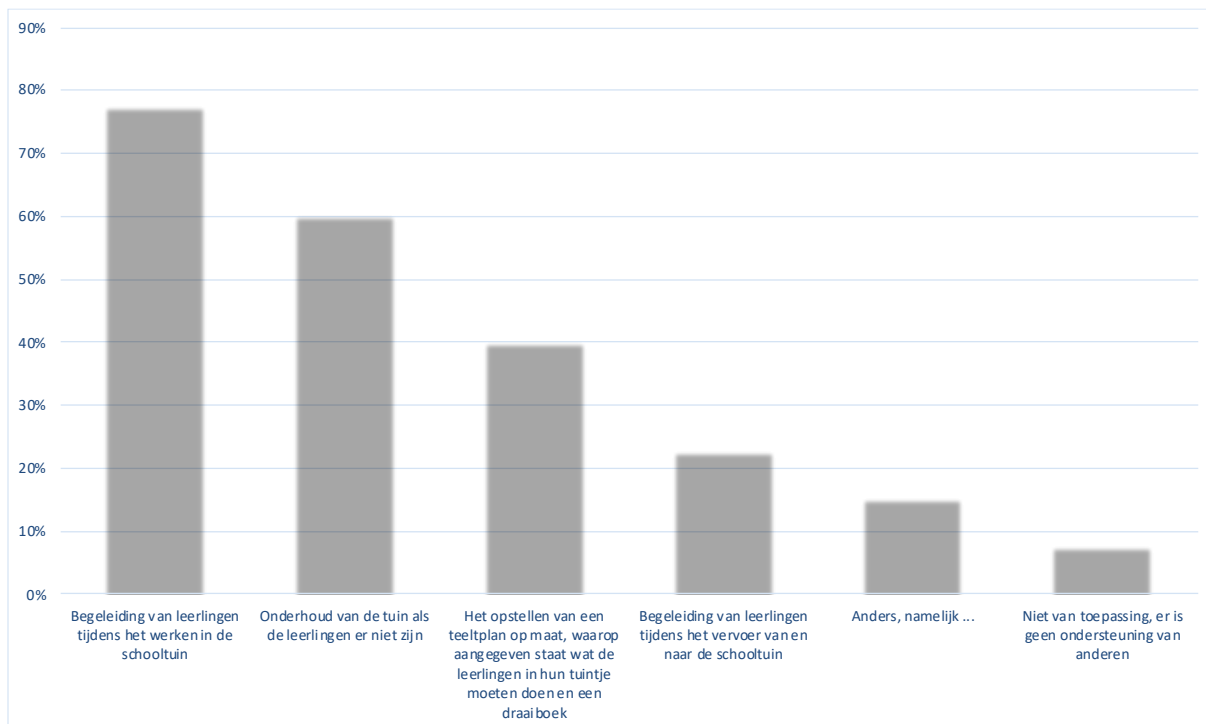
Krijgen leerlingen tijdens het gebruik van de schooltuin ondersteuning van anderen?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Ja, van (groot)ouders	55%	22
Ja, van vrijwillige experts / coaches	40%	16
Anders, namelijk: (concierge, stagiaires, onderwijsassistent)	28%	11
Ja, van betaalde experts / coaches	28%	11
Nee	8%	3
	Beantwoord	40
	Overgeslagen	74

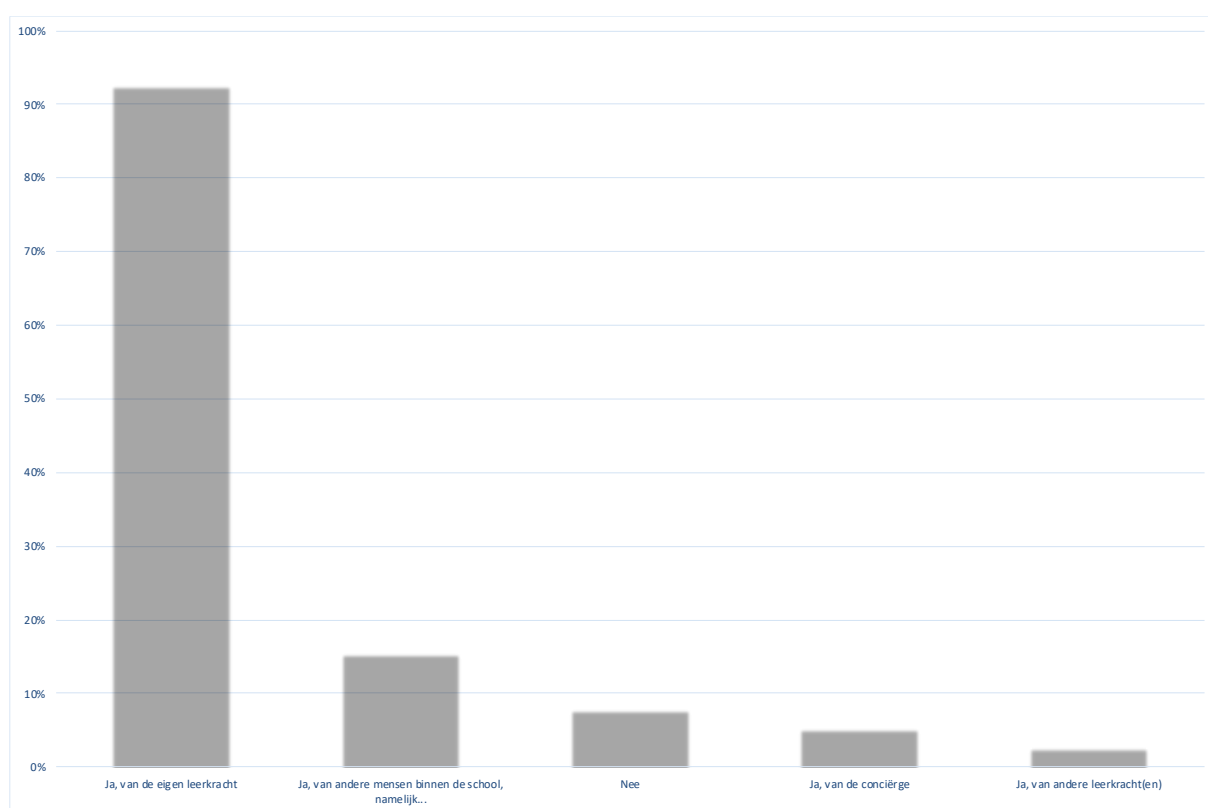
Waaruit bestaat de ondersteuning van anderen?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Begeleiding van leerlingen tijdens het werken in de schooltuin	78%	31
Onderhoud van de tuin als de leerlingen er niet zijn	60%	24
Het opstellen van een teeltplan op maat, waarop aangegeven staat wat de leerlingen in hun tuintje moeten doen en een draaiboek	40%	16
Begeleiding van leerlingen tijdens het vervoer van en naar de schooltuin	23%	9
Anders, namelijk ...	15%	6
Niet van toepassing, er is geen ondersteuning van anderen	8%	3
	Beantwoord	40
	Overgeslagen	74

Krijgen leerlingen bij het schooltuinieren (ook) ondersteuning van mensen van binnen de school?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Ja, van de eigen leerkracht	92%	36
Ja, van andere mensen binnen de school, namelijk...	15%	6
Nee	8%	3
Ja, van de conciërge	5%	2
Ja, van andere leerkracht(en)	3%	1
	Beantwoord	39
	Overgeslagen	75

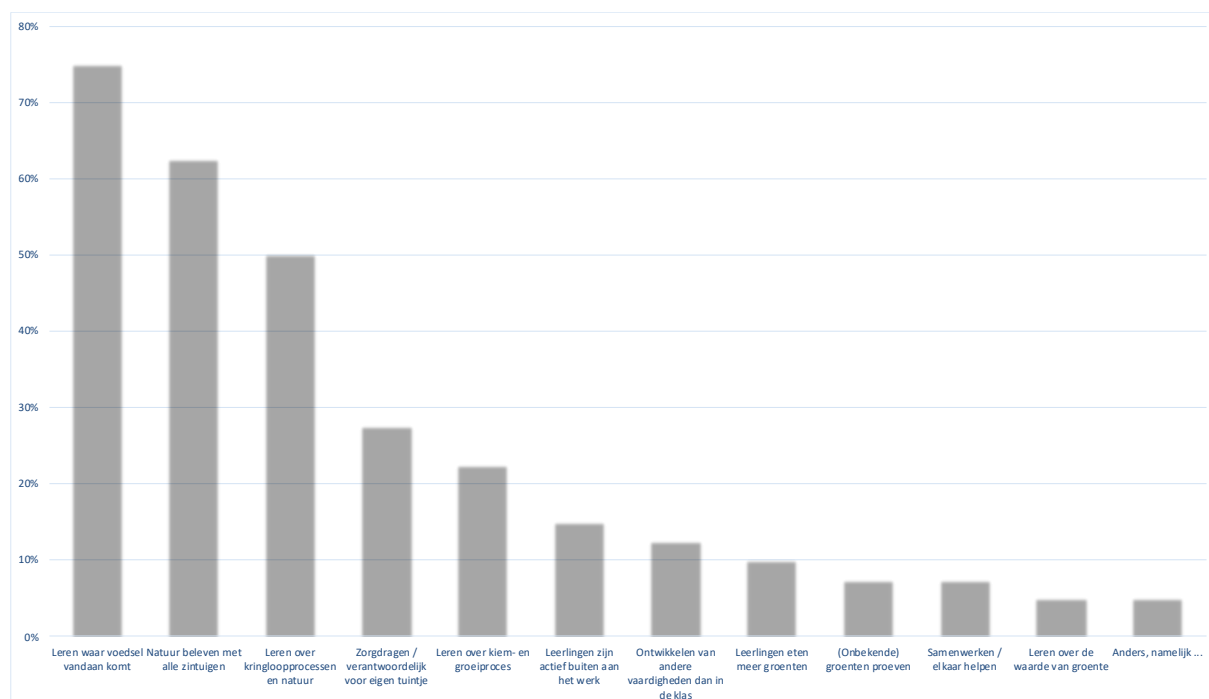

Motivatie

Wat zijn volgens u de 3 belangrijkste redenen om schooltuinlessen aan te bieden?

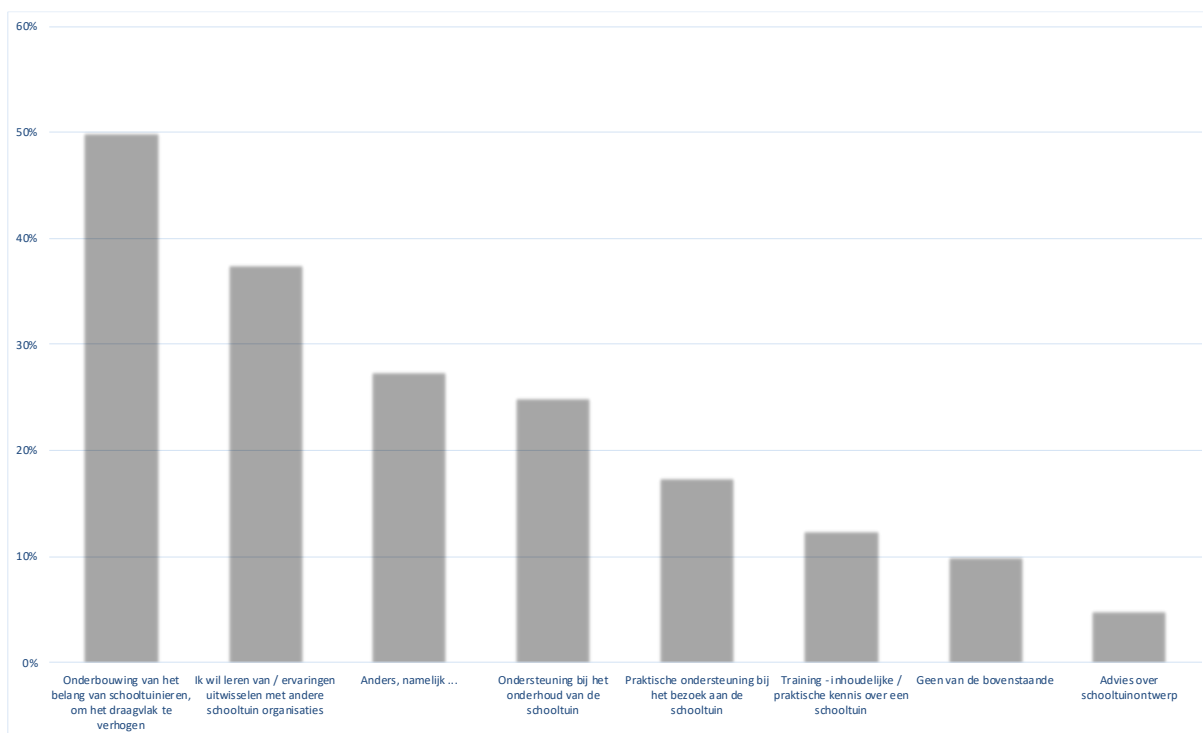
Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Leren waar voedsel vandaan komt	75%	30
Natuur beleven met alle zintuigen	63%	25
Leren over kringloopprocessen en natuur	50%	20
Zorgdragen / verantwoordelijk voor eigen tuintje	28%	11
Leren over kiem- en groeiproces	23%	9
Leerlingen zijn actief buiten aan het werk	15%	6
Ontwikkelen van andere vaardigheden dan in de klas	13%	5
Leerlingen eten meer groenten	10%	4
(Onbekende) groenten proeven	8%	3
Samenwerken / elkaar helpen	8%	3
Leren over de waarde van groente	5%	2
Anders, namelijk ...	5%	2
	Beantwoord	40
	Overgeslagen	74

Behoefte aan verdere ondersteuning

Welke hulp zou u helpen om (nog) beter te ondersteunen bij het schooltuinieren?

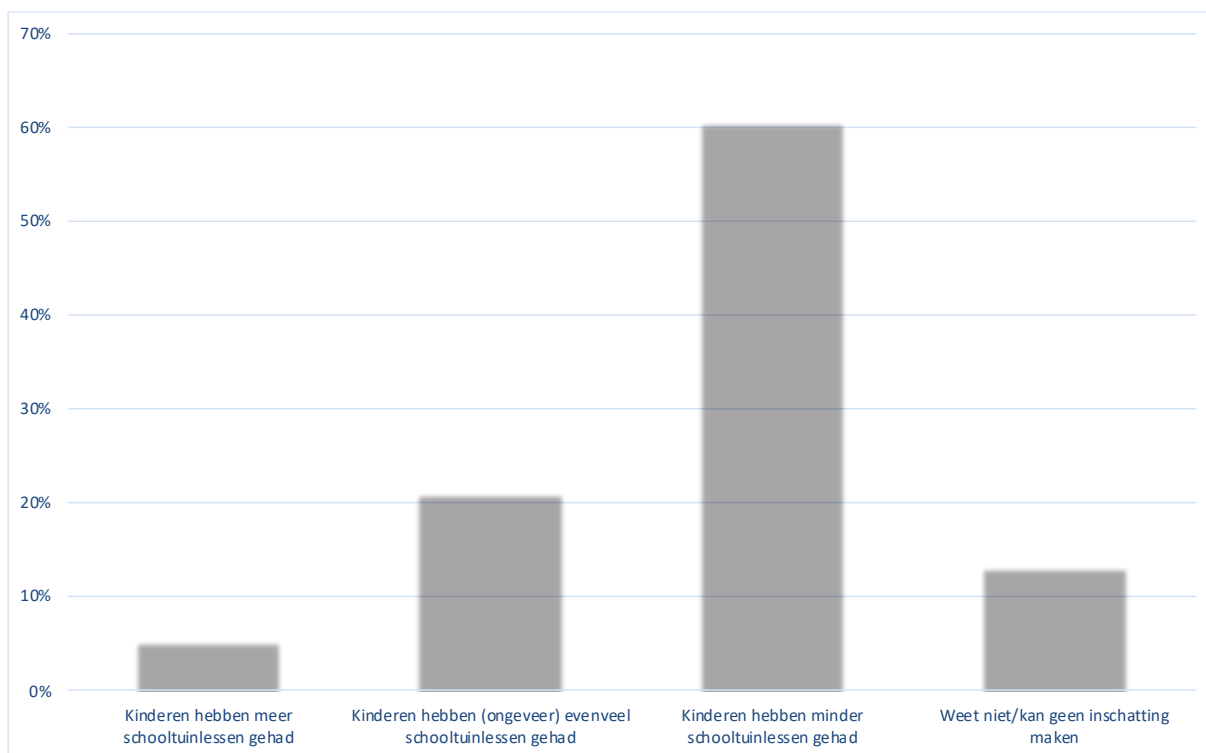
Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Onderbouwing van het belang van schooltuinieren, om het draagvlak te verhogen	50%	20
Ik wil leren van / ervaringen uitwisselen met andere schooltuin organisaties	38%	15
Anders, namelijk ...	28%	11
Ondersteuning bij het onderhoud van de schooltuin	25%	10
Praktische ondersteuning bij het bezoek aan de schooltuin	18%	7
Training - inhoudelijke / praktische kennis over een schooltuin	13%	5
Geen van de bovenstaande	10%	4
Advies over schooltuinontwerp	5%	2
	Beantwoord	40
	Overgeslagen	74

Bedreigingen

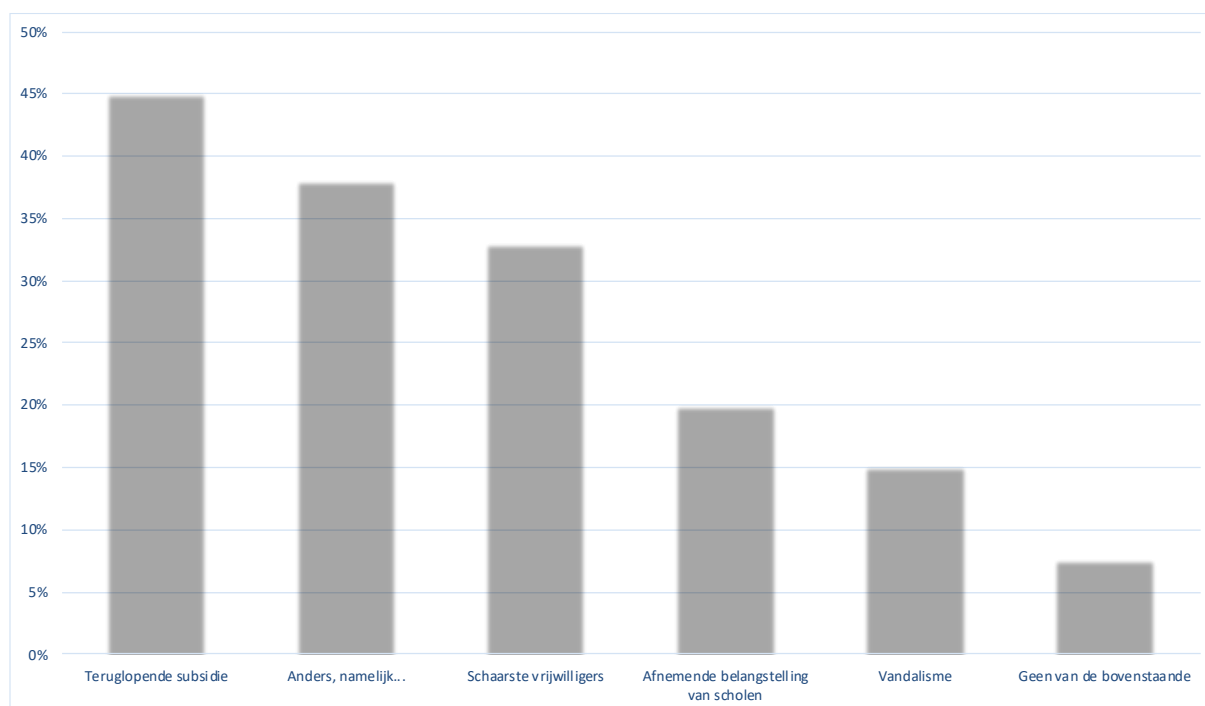
Werd er in de periode na april 2020 (afgezien van de periode dat er alleen thuisonderwijs was), meer of minder getuinierd in de schooltuinen dan in de periode vóór corona? Het gaat dus om de periode dat de kinderen wel op school aanwezig waren

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Kinderen hebben meer schooltuinlessen gehad	5%	2
Kinderen hebben (ongeveer) evenveel schooltuinlessen gehad	21%	8
Kinderen hebben minder schooltuinlessen gehad	61%	23
Weet niet/kan geen inschatting maken	13%	5
Optionele toelichting: ...		15
	Beantwoord	38
	Overgeslagen	76

Wat zijn binnen uw werkgebied de grootste bedreigingen voor continuering van het schooltuinieren?

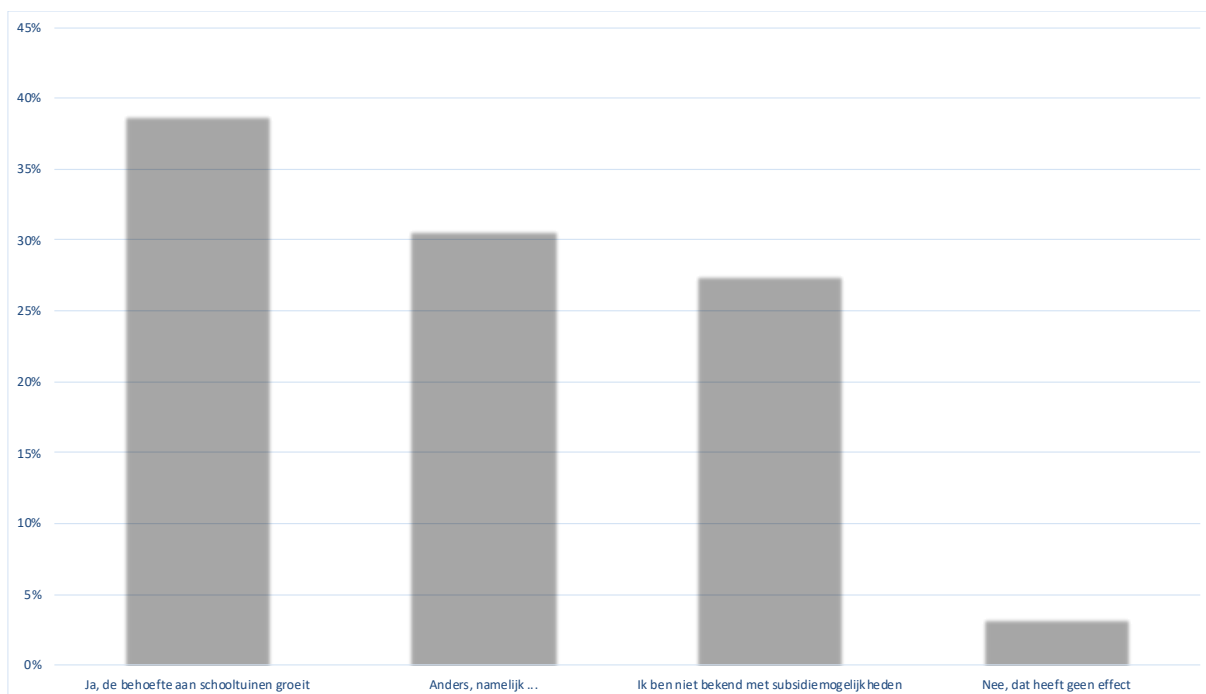
Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Teruglopende subsidie	45%	15
Anders, namelijk...	38%	21
Schaarste vrijwilligers	33%	10
Afnemende belangstelling van scholen	20%	8
Vandalisme	15%	6
Geen van de bovenstaande	8%	3
	Beantwoord	40
	Overgeslagen	74

Subsidie

Er zijn subsidiemogelijkheden voor vergroening van schoolpleinen die ook kunnen worden ingezet voor de aanleg van schooltuinen. Ziet u daar effect van?

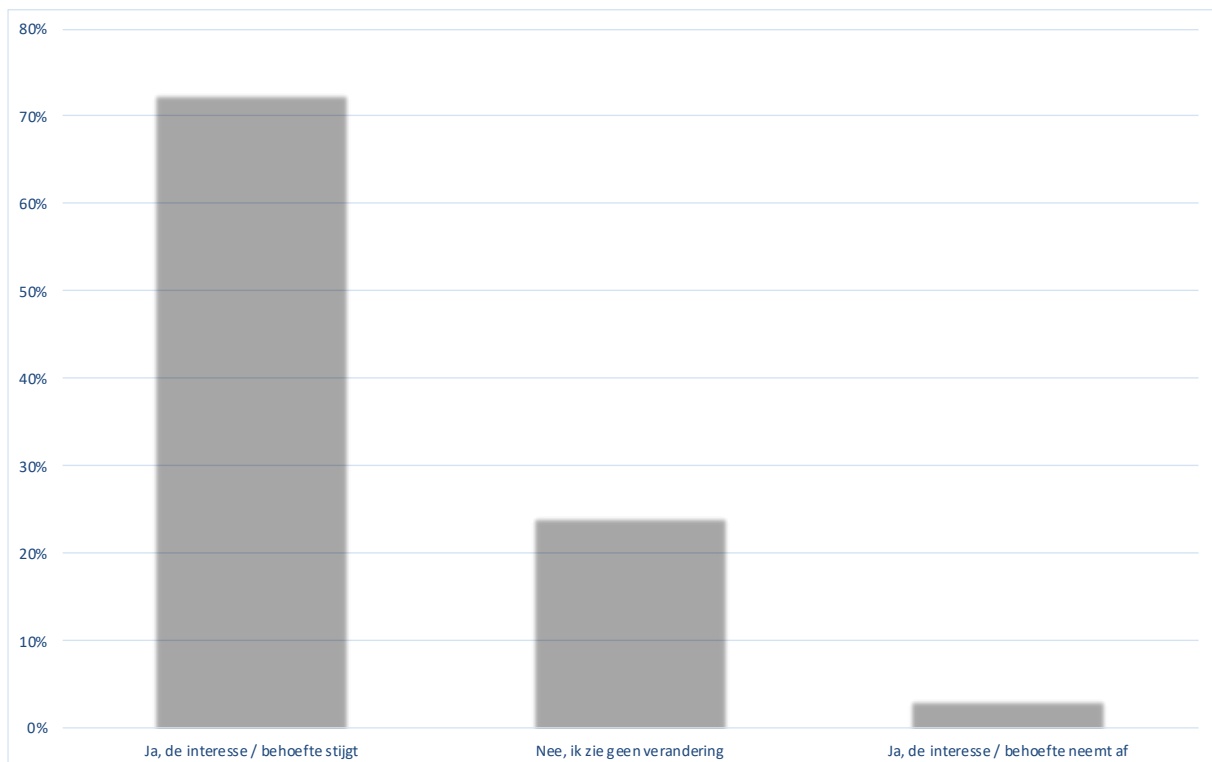
Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Ja, de behoefte aan schooltuinen groeit	39%	24
Anders, namelijk ...	31%	19
Ik ben niet bekend met subsidiemogelijkheden	27%	17
Nee, dat heeft geen effect	3%	2
	Beantwoord	62
	Overgeslagen	52

Behoeftte aan schooltuinen

Ziet u in uw werkgebied een veranderende behoefte aan / interesse in schooltuinieren?

Antwoordmogelijkheden	Antwoorden	
Ja, de interesse / behoefte stijgt	73%	45
Nee, ik zie geen verandering	24%	15
Ja, de interesse / behoefte neemt af	3%	2
Optionele toelichting		16
	Beantwoord	62
	Overgeslagen	52

U geeft aan dat de behoefte aan schooltuinen stijgt. Waar ziet u de stijgende behoefte vooral?

Answer Choices	Responses	
Bij leerkrachten / scholen	71%	30
Bij ouders	52%	22
Bij de lokale overheid / gemeente	24%	10
Anders, namelijk: ...		7
	Answered	42
	Skipped	72

